

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

Qvaest. XXXVI. De manifestatione Christi nati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

hoc omittere, vel quia erat incertum, vel quia illis in mentem non venit.

Anast.
Nicen.
Anast.
Synai.
Istib.
Baron.

Vltimo tadem inquiri potest de hora huius natiuitatis. Anast. enim Nicen. loco citato dixit natum esse hora septima diei; Anast. vero Sinaita libr. 7. Hexamer. dicit natum fuisse ad vespertam, Ilichius autem (vt refert Baronius) scripsit natum fuisse hora tertia diei. Non citat autem locum, neque explicat, de qua hora tertia intelligat, quia si loquatur de hora tertia vespertina fere coincidit cum præcedenti, & est improbabilis sententia: si autem de matutina (licet incerta sit) tamen propinquior est veritati. Dicendum est ergo Christum natum esse post duodecimam horam noctis illius, quæ fuit naturalis diei initium, antequam artificialis dies inchoaretur. Hoc colligitur ex Euangelio adiuncta Ecclesiæ traditione: ex Lucæ enim. 2. ca. non obscure colligitur Christum noctu natum esse in illis verbis, peperit filium suum primogenitum, si adiungantur alia. Et pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigiliis noctis super gregem suum. Et hinc orta est Ecclesiastica traditio celebrandi sacram noctem illam, & sacrificium in ea offerendi ex decreto Thelephori Papæ in sua epist. decretali c. 2. Quod notauit etiam Damascus Papa in Ponticali, in vita Telephori. Quod vero post mediam noctem Christus natus sit, necessario dicendum est (vt refert Caietanus Luc. 2. notauit) vt Christi natiuitas ad diem sequentem pertineat. Nam si natus esset ante mediam noctem, potius dicendus esset natus vigesima quarta, quam vigesima quinta Decembris die. Neque enim dici potest, quod fuerit natus nocte sequenti, in qua vigesima quintus dies terminatur, nam Ecclesiastica traditio docet contrarium: illa enim nox, in qua dies vigesimus quintus inchoatur, sacra, & solemnissimum in vniuersa Ecclesia habetur. Et confirmari hoc potest à contrario. Nam quamuis Christus Dominus Eucharistiæ Sacramentum instituerit in ea parte noctis feria quinta, quæ ad exitum, & finem illius diei tendebat: tamen quia ante mediam noctem illud mysterium perfecit, eius celebritas in feriam quintam, non vero in sextam refertur. At festum Resurrectionis diei Dominicæ tribuitur, quia licet Resurrectio fortasse noctu facta sit, tamen post mediam noctem, inchoante iam naturali die Dominicæ perfecta est. Idem ergo iudicium est de die, & hora Natiuitatis. De illis autem horis, quæ sunt à media nocte vsq; ad initium lucis, nihil certi affirmari potest: quod autem aliquis crediderit natiuitatem hanc immediatius mediæ nocti iam elapsæ contigisse, eo (vt existimo) minus à vero aberrabit. Ita enim sentire videtur Ecclesia, quæ ad hanc natiuitatem accommodat verba illa Sapientie. 18. Cum quietum silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus exiliens cælo à regalibus sedibus venit. Et Platina in vita Telephori, refert ex institutione ipsius primam missam natalis Domini circa mediam noctem celebrandam esse: quod etiam nunc seruatur consuetudo.

Luc. 2.
Natalis
Christi ho-
ra.
Pep.
Damasc.
Telepho.
Caietan.

Sep. 18.

Platin.

QVÆSTIO XXXVI.

De manifestatione Christi nati, in octo articulos diuisa.

De quare Doctores tractant, Matth. 2. & Luc. 2.

Deinde considerandum est de manifestatione Christi nati.

Et circa hoc queruntur octo.

Primo vt natiuitas Christi debuerit esse omnibus manifesta.

Secundo, vt debuerit aliquibus manifestari.

Tertio, quibus manifestari debuerit.

Quarto, vt debuerit ipse se manifestare, vel potius manifestari per alios.

Quinto, per quæ alia manifestari debuerit.

Sexto, de ordine manifestationum.

Septimo, de stella per quam manifestata fuit eius natiuitas.

Octauo, de veneratione Magorum, qui per stellam Christi natiuitatem cognouerunt.

ARTICVLVS I.

Vtrum natiuitas Christi debuerit esse omnibus manifesta.

D primum sic proceditur. Videtur, quod Christi natiuitas debuerit esse omnibus manifesta. Impletio enim promissioni debet respondere. Sed de promissione aduentus Christi dicitur in Psalm. 49.

Deus manifeste venit. Venit autem per carnis natiuitatem: ergo videtur, quod eius natiuitas debuerit esse toti mundo manifesta.

2. Præterea. Prima ad Timoth. 1. dicitur, Christus in hunc mundum venit peccatores saluos facere. Sed hoc non sit, nisi in quantum eis gratia Christi manifestatur, secundum illud Tit. 2. Apparuit gratia Dei, & Saluatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & secularia desideria, sobrie, & pie, & iuste viuamus in hoc seculo. Ergo videtur, quod Christi natiuitas debuerit esse omnibus manifesta.

3. Præterea. Deus super omnia pronior est ad miserendum, secundum illud Ps. 144. Misericordias eius super omnia opera eius. Sed in secundo aduentu, quo iniustitias iudicabit, veniet omnibus manifestus: secundum illud Mat. 24. Sicut fulgor exiit ab Oriente, & pariet vsq; in Occidentem, ita erit aduentus filij hominis. Ergo multo magis primus aduentus, qui natus est in mundo secundum carnem, debuit esse omnibus manifestus.

Sed contra est, quod dicitur Isa. 45. Vere tu es Deus absconditus, sanctus Israel saluator. Et Isa. 53. Quasi absconditus est vultus eius, & despectus.

Respondeo dicendum, quod natiuitas Christi non debuit esse communiter omnibus manifesta. Primo quidem: quia per hoc impedita fuisset humana redemptio, quæ per crucem eius peracta est. Quia vt dicitur prima ad Cor. 3. Si cognouissent, nunquam Dominum glorie crucifixissent.

Secundo, quia hoc diminuisset meritum fidei, per quod venerat homines iustificare: secundum illud Rom. 3. Iustitia Dei, per fidem Iesu Christi. Si enim manifestis indicijs Christo nascente, eius natiuitas omnibus appareret, iam tolleretur ratio fidei: quæ est argumentum non apparentium, vt dicitur Hebr. 11. Tertio quia per hoc venisset in dubium veritas humanitatis ipsius. Vnde Aug. dicit in 1. pist. la ad Volusianum, Si natiuitas nullas ex paruulo in iuuentutem mutaret aetates, nullos cibos remore annulos caperet somnos: nonne opinionem confirmaret erroris, & nec hominem verum villo modo suscepisse crederetur, & dum omnia mirabiliter facit auferret, quod misericorditer fecit.

Ad primum ergo dicendum, quod authoritas illa intelligitur de aduentu Christi ad iudiciam, secundum quod glossa ibidem exponit.

Ad secundum dicendum, quod de gratia Dei saluatoris erit dicendi erant omnes homines ad salutem, non in principio natiuitatis eius: sed postea tempore procedente, postquam operatus est salutem in medio terra. Vnde post passionem, & resurrectionem suam dicit discipulis suis, Mat. vltimo. Euntes docete omnes Gentes.

Ad tertium dicendum, quod ad iudicium requiritur, quod authoritas iudicis cognoscatur: & propter hoc oportet, quod aduentus Christi ad iudicium sit manifestus. Sed primus aduentus fuit ad omnium salutem, quæ est per fidem, quæ quidem est de non apparentibus, & ideo primus Christi aduentus debuit esse occultus.

COMMENTARIUS.

Non est facile explicare, quo sensu de manifestatione Christi D. Th. interroget: varijs enim modis potuit Christi natiuitas manifestari: tum in modo: tum etiam in obiecto. In modo quidem, quia potuit manifestari vel clarè, & secundum se, aut per intellectualem visionem, aut etiam per corporalem, vel solum per prædicationem, & testimonium, & signa externa, aut euidentia, quæ intellectum conuincerent, vel solum sufficientia ad certam rei fidem faciendam. In obiecto autem, quia poterat prædicari vel sola natiuitas illius hominis, vel salus etiam futura per ipsum, aut etiam eius diuinitas. Quod ergo ad obiectum attinet, seu ad rem manifestam, sine dubio sermo est de Christo Deo, & homine, hominum, quæ redemptore, prout eius cognitio ad salutem necessaria est. Manifestare enim illum tantum, ut hominem recens natum, parum & ad eius honorem, & ad nostram salutem referebat. Quod vero pertinet ad modum manifestationis, Caiet. D. Tho. intelligit de ultimo modo, qui est per signa, quæ euidenter facerent rem fide dignam, & omnes homines ad illam credendam inducerent, & efficaciter attraherent. Quæ expositio videtur sanè consentanea rationi: quia huiusmodi manifestatio est accommodata via toribus, & ad eorum salutem, & ad Christi honorem pertinere maximè videri poterat: & ideo de illa videtur mouisse questionem D. Th. ut ex secunda ratione huius art. & ex art. sequ. ad 1. non obscure colligitur. Vult tamen D. Th. his locis, ut indicia talia sint, quæ omnino rem manifestent, non quod oporteat, ut rem clarè, & prout in se est, ostendant: sed solum, ut sint tam efficacia, ut ad subiiciendum, & conuincendum intellectum bene dispositum sufficiant, qualia fuerunt ostensa pastoribus, aut Magis: quamuis necesse non sit, semper esse externa, poterat enim etiam interius similis manifestatio fieri. Itaque de eodem genere manifestationis videtur D. Tho. in hoc art. loqui, & in sequenti, ubi concludit debuisse natiuitatem Christi aliquibus manifestari, certum est autem solum prædicto modo fuisse manifestatam.

Supposita vero hactituli expositione, difficiles sunt rationes, quibus D. Thom. responsum suum confirmat. Negat enim debuisse Christi natiuitatem omnibus statim manifestari triplici ratione. Primo, quia impedita fuisset humana redemptio, quæ per crucem perficienda erat. Secundo, quia impediretur meritum fidei. Tertio, quia posset de veritate humanitatis Christi dubitari. Hæc autem incommoda, & præsertim secundum, & tertium minime sequuntur ex sola manifestatione prædicta. Nam imprimis quamuis omnibus statim prædicata esset natiuitas, & sufficientibus signis demonstrata: non tamen omnes necessario crederent, posset ergo nihilominus non impediri mors Christi. Et confirmatur, nam Herodi fuit quodammodo manifestata natiuitas, qui nihilominus non credidit, sed Christi mortem meditatus est. Responderi vero potest, supposito modo redemptionis nostræ à Deo prædefinito, non fuisse conueniens natiuitatem Christi manifestari statim omnibus v. g. iudæis, eo modo, quo fuit manifestata pastoribus, vel alio simili, quia licet non omnino necessario sequatur, valde tamen verisimile est potuisse inde sequi, ut omnino, vel magna ex parte impediretur modus redemptionis nostræ à Deo præordinatus. Et credibile est Deum in æterno suo consilio præuidisse hoc fore, si illud fieret.

Secunda vero ratio D. Th. videtur difficilior. Cur enim si natiuitas Christi omnibus prædicaretur, meritum fidei tolleretur, & non potius fundaretur? Respondet Caiet. non omnino auferendum, sed minuendum saltem fuisse meritum fidei. Sed imprimis D.

A Th. non minuendum, sed tollendum fuisse concludit, sic enim loquitur, *Im toll. reuocatio fidei*. Et idem repetit art. sequenti ad 1. Deinde, cur etiam minueretur? certe in pastoribus, & Magis non fuit diminutum: nam potius eorum fides laudatur, & exaggeratur à Patribus. Responderi potest, licet D. Th. loquatur de manifestatione, quæ per prædicationem, seu signa interna, vel externa incipiat, tamè simul includere terminum illius manifestationis, quæ tendat vsque ad claram, & corpoream visionem Christi nati, talis enim fuit manifestatio facta pastoribus, Simeoni, & Annæ, ut magis ex art. 6. constabit: hæc autem manifestatio partim minueret, partim tolleret meritum fidei. Nam circa ea, quæ clarè viderentur, tolleretur fides, & ita minueretur meritum eius. Nec refert nunc metaphysicè disputare, an circa mysteria sic visa posset fides exerceri, præsertim enim instituto, & rationi satis est, quod moraliter, & ut in plurimum, nullus ferè fide crederet, quæ clarè esset intuitus. Vnde, secundo dici potest, si Christi natiuitas tam euidentibus signis omnibus esset manifestata, quamuis non sequatur in omnibus, & singulis hominibus tollendam esse rationem fidei, valde tamen probabiliter sequi, quam plures esse credituros magis propter indicia, & signa, quæ exterius apparebant, quam propter diuinum testimonium, & ita potuisset vera ratio fidei, & meritum eius impediri.

Tertia denique ratio subobscura est. Cur enim, si vera Christi natiuitas omnibus manifestaretur, reuocanda esset in dubium veritas humanitatis eius? Nam potius facilius ab omnibus crederetur, sicut à Magis, & pastoribus est credita, præsertim quia ea manifestatio ex virtute diuinitatis crederetur profecta. Responderetur, non oportere, ut singulæ rationes omnia probent: sed satis esse, si vna quæq; aliquid concludat. Hæc ergo ratio potissimum probare videtur, non decessisse Christum nasci in ea ætate, in qua posset per seipsum omnibus manifestari, & ita videtur illam exponere D. Th. art. 4. & testimonium Augustini, quo hic vtriusque, hoc maximè indicat Deinde addi potest, licet non omnes homines: plures tamen potuisse inde sumere occasionem, negandi veram Christi humanitatem, & præsertim homines posterioribus temporibus futuri, quibus illa manifestatio tam clara facta non fuerat. Diuina ergo sapientia, quæ suauiter omnia disponit, & omnibus hominibus, ac temporibus prouidet, non in principio natiuitatis Christi: sed postea conuenienti tempore Saluatoris aduentum, omnibus manifestare disposuit, ut rectè hic D. Tho. ad 2. concludit art. sequenti magis explicat.

In solutione ad primum explicat D. Th. verba illa Pl. 49. *Deus manifeste venit*, intelligenda esse de posteriori Christi aduentu, qui erit ad iudicandum, & indicat generalem regulam interpretandi eodem modo omnia similia sacre Scripturæ loca, in quibus publicus, ac manifestus Christi aduentus prædicatur. Et in solutione ad 3. optimam rationem reddit, ob quam Christus in priori aduentu occultè venit, in posteriori vero publice venturus est. Quæ sunt notanda pro his, quæ in vltima parte huius operis dicenda sunt, ubi de secundo aduentu, & iudicio latius differemus.

ARTICVLVS II.

Utrum natiuitas Christi debuerit aliquibus manifestari.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod natiuitas Christi nulli debuerit manifestari. Quia, ut dictum est, hoc erat congruum humane salutis, ut primus Christi aduentus esset occultus. Sed Christus venerat, ut omnes saluaret, secundum illud prima ad Timotheum

Motheum 4. Qui est saluator omnium hominum, maxime fidelium. Ergo natiuitas Christi nulli debuit manifestari.

2. Præterea, Ante natiuitatem Christi, manifestata erat Beatæ Virgini, & Ioseph futura Christi natiuitas. Non ergo erat necessarium Christo nato, eandem aliis manifestari.

3. Præterea, nullus sapiens manifestat id, ex quo turbatio nascitur, & detrimentum aliorum. Sed manifestata Christi natiuitate, subsecuta est turbatio: dicitur enim Mat. 2. quod audiens Herodes Christi natiuitatem, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo. Cessit etiam hoc in detrimentum aliorum, quia ex hac occasione, Herodes occidit pueros in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, à bimarum, & infra. Ergo videtur quod non fuerit cõueniens Christi natiuitatem aliquibus manifestari.

Sed contra est, quod Christi natiuitas nulli fuisset proficua, si omnibus esset occulta. Sed oportebat Christi natiuitatem esse proficua: alioquin frustra natus fuisset. Ergo videtur, quod aliquibus manifestari debuisset Christi natiuitas.

Respondendo dicendum, quod sicut Apostolus dicit Romanorum decimo tertio. Quia à Deo sunt ordinata sunt. Pertinet autem ad diuinæ sapientiæ ordinem, ut Dei dona, & secretæ sapientiæ eius non aequaliter ad omnes, sed in mediæ ad quosdam perueniant, & per eos ad alios deueniant. Vnde, & quantum ad resurrectionis mysterium dicitur Actuum decimo, quod Deus dedit Christum resurgentem manifestum fieri non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo. Vnde & hoc etiam debuit circa ipsius natiuitatem obseruari, ut non omnibus Christus manifestaretur, sed quibusdam, per quos posset ad alios deuenire.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut fuisset in præiudicium salutis humanæ, si omnibus hominibus Dei natiuitas innotuisset, ita etiam si nulli nota fuisset. Vt roque enim modo tollitur fides: tam scilicet per hoc, quod aliquid est totaliter innotuissimum, quam etiam per hoc, quod à nullo cognoscitur, à quo possit testimonium audiri. Fides enim est ex auditu, ut dicitur Romanorum decimo.

Ad secundum dicendum, quod Maria, & Ioseph instruenti erant de Christi natiuitate antequam nasceretur: quia ad eos pertinebat reuerentiam exhibere proli conceptæ in utero, & etiam obsequi nascituro: Eorum autem testimonium propter hoc, quod erat domesticum, fuisset habitum suspectum circa magnitudinem Christi, & ideo oportuit, ut aliis manifestaretur extraneis, quorum testimonium suspectum esse non posset.

Ad tertium dicendum, quod ipsa turbatio subsequuta ex natiuitate Christi manifestata congruebat Christi natiuitati: Primo quidem, quia per hoc manifestatur cælestis Christi dignitas. Vnde Gregorius dicit in Homilia. Cæli Regem nato, Rex terra turbatus est: quia nimirum terrena altitudo confunditur, cum celsitudo cælestis aperitur. Secundo quia per hoc figurabatur iudiciaria Christi potestas. Vnde Augustinus dicit in quodam sermone Epiphaniæ. Quid erit tribunal iudicantis quando superbos Reges cunabula terrebant infantis? Tertio, quia per hoc figurabatur deiectio regni diaboli, quia, ut Leo Papa dicit in sermone de Epiphaniâ, non tantum Herodes in semetipso turbabatur, quantum diabolus in Herode: Herodes enim ante terrenum hominem estimabat, sed diabolus Deum cognoscebat, & uterque regni sui successorem timebat, diabolus cælestem, sed Herodes terrenum. Superstuerat enim, quia Christus non venerat regnum in terra habere. Vnde Leo Papa dicit Herodi loquens, non capis Christum regem tuum: nec mundi Dominus, potestatis tui sceptri est contentus angustis.

Quod autem Iudei turbabantur, qui tamen magis gaudere debuerant, aut hoc est, quia, ut Chrysostomus dicit, de aduentu iusti non poterant gaudere iniqui, aut volentes fauere

A Herodi quem timebant: populus enim plus iusto fauet eis, quos crudeles sustinet. Quod autem pueri ab Herode sunt interfecti, non cessat in eorum detrimentum, sed in eorum profectum. Dicit enim Augustinus in sermone quodam de Epiphaniâ. Absit illis, ut ad liberandos homines Christus veniens, de illorum premio qui pro eo interficerentur, nihil egerit, qui pendens in ligno, pro eis, à quibus interficeretur, orauit.

Hic autem ex dictis in precedenti expositis relinquitur. Quod vero in Ioh. ad 3. de cæde innocentum attingitur, dicitur commodius infra disput. 17.

ARTICVLVS III.

B Virum sint conuenienter electi illi, quibus est Christi natiuitas manifestata.

D Tertium sic proceditur. Videtur, quod non sint conuenienter electi illi, quibus est Christi natiuitas manifestata. Dominus enim Matthæi decimo mandauit discipulis. In viam Gentium ne abieritis, ut scilicet prius manifestaretur Iudeis, quam Gentibus. Ergo videtur, quod multo minus à principio fuerit reuelanda Christi natiuitas Gentibus, qui ab Oriente venerunt, ut habetur Matth. 2.

2. Præterea, Manifestatio diuinæ veritatis præcipue debet fieri ad Dei amicos: secundum illud Iob 36. Annuntiat de ea amico suo. Sed Magi videntur esse Dei inimici: dicitur enim Leuitici 19. Non declinetis ad Magos, nec ab Ariolis aliquid sciscitemini. Non ergo debuit Christi natiuitas Magis manifestari.

3. Præterea, Christus venerat totum mundum à potestate diaboli liberare: vnde dicitur Mal. 1. Ab ortu solis usque ad Occidentem magnum est nomen meum in Gentibus. Non ergo solum in Oriente positus debuit manifestari, sed etiam in vniuersarum debuit aliquibus manifestari.

4. Præterea, omnia sacramenta veteris legis erant Christi figura. Sed sacramenta veteris legis dispensabantur per ministerium sacerdotum legalium: Ergo videtur, quod magis debuit Christi natiuitas manifestari sacerdotibus in templo, quam pastoribus in agro.

5. Præterea Christus ex Virgine matre natus est, & etiam paruulus erat. Conuenientius igitur videtur fuisse, quod Christus manifestaretur iuuenibus, & virginibus, quam senibus, & coniugatis, vel viduis, sicut Simeoni, & Anne.

Sed contra est, quod dicitur Ioh. 13. Ego scio quos elegerim. Quæ autem sunt secundum Dei sapientiam, conuenienter sunt. Ergo conuenienter sunt electi illi, quibus est manifestata Christi natiuitas.

Respondendo dicendum, quod salus, quæ erat futura per Christum, ad omnem diuersitatem hominum pertinebat, quia sicut dicitur Coloss. 3. In Christo Iesu non est masculus, & femina, Gentilis, & Iudeus, seruus, & liber, & si de aliis huiusmodi. Et ut hoc in ipsa Christi natiuitate præfiguraretur, omnibus conditionibus hominum est manifestatus: quia, ut Augustinus dicit in sermone de Epiphaniâ, Pastores fuerunt Israelitæ, Magi Gentiles, illi prope, isti procul à lege: virique tamen ad angularem lapidem concurrerunt. Fuit etiam inter eos alia diuersitas: nam Magi fuerunt sapientes, & potentes, pastores autem simplices, & viles. Manifestatus etiam est iustus, Simeoni, & Anna, & peccatoribus, scilicet Magis: Manifestatus est etiam, & viris, & mulieribus, scilicet Simeoni, & Anna, ut per hoc ostenderetur, nullam conditionem hominum excludi à Christi salutem.

Ad præ-

Homil. 2. in Matth. in opere imperfecto, super illud. audiens Herodes turbatus est, 10. 2. ser. 13. de Epiph. Ex mille loq. titul. Magis.

Hic 10. in Euang. in principio.

Informaliter habet Christum homil. 2. in Mat. ante medium, in opere imperfecto, 10. 2. in ser. 4. de Epiphaniâ. Inter principia & media.

In serm. 4. qui est 32. in ord. hom. procul à

Ad primum ergo dicendum, quod illa manifestatio natiuitatis Christi fuit quaedam prelatio plenae manifestationis quae erat futura. Et sicut in secunda manifestatione primo annuntiata est gratia Christi per Christum, & eius Apostolos, Iudeis, & postea Gentilibus: ita ad Christum primo perueniunt Pastores, qui erant primitiae Iudeorum, tantumquam prope existentes: & postea venerunt Magi à remotis, qui fuerunt primitiae Gentium: ut Augustinus dicit in

Ser. 2. de Epiph. qui est 30 in ordi-
ne, circa
prin. 10. 10.
in ser. 2. E.
piph. à medi-
tom. 10.

Ad secundum dicendum, quod (sicut Augustinus dicit in serm. de Epiph.) Sicut praeualet imperitia in rusticitate Pastorum, ita praeualet impietas in sacrilegiis Magorum: utrosque tamen sibi lapis ille angularis applicuit, quippe qui venit stulticia eligere, ut confunderet sapientes: & non vocare iustos, sed peccatores: ut nullus magnus superbiat, nullus infirmus desperaret. Quidam tamen dicunt, quod isti Magi non fuerunt malefici, sed sapientes Astrologi: qui apud Persas, vel Chal-

Ho. 2. Mat.
in oper im-
per. sup il-
lud Ecce
Magi ab O-
rient. to. 2.

Ad tertium dicendum, quod sicut Chrysostomus dicit, Ab Oriente venerunt Magi, qui: unde dies nascitur, inde initium fidei processit, quia fides lumen est animarum. Vel quia omnes, qui ad Christum veniunt, ab ipso, & per ipsum veniunt. Unde dicitur Zachar. 6. Ecce vir, Oriens nomen eius. Dicuntur autem ab Oriente, ad litteram, venisse, vel quia de ultimis Orientis partibus venerunt secundum quosdam, vel quia de aliquibus vicinis partibus Iudaeae venerunt, quae tamen sunt regioni Iudeorum ad Orientem. Creditur tamen est, etiam in aliis partibus mundi aliqua indicia natiuitatis Christi apparuisse, sicut Roma fluxit oleum, & in Hispania apparuerunt tres Soles, paulatim in unum coeuntes.

Ad quartum dicendum, quod sicut Chrysostomus dicit, Angelus manifestans Christi natiuitatem, non iuit Hierosolymam, non requisivit Scribas, & Phariseos, erant enim corrupti, & praeiudicia cruciabantur. Sed pastores, qui erant sinceri, antiquam conversationem Patriarcharum, & Moysi colentes. Per hos etiam pastores significabantur Doctores Ecclesiae, quibus Christi mysteria reuelantur, quae latebant Iudeos.

li. 2. in Luc.
cuius initi-
um est de
Simeone
Anna to. 5.

Ad quintum dicendum, quod sicut Ambrosius dicit, generatio Domini non solum à iuuenibus, sed etiam à senioribus, & iustus accipere testimonium debuit, quorum etiam testimonio propter iustitiam magis credebatur.

ARTICVLVS IV.

Utrum Christus per seipsum natiuitatem suam manifestare debuerit.

lib. 8. Phys.
tex. 39. 10. 2

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod Christus per seipsum, natiuitatem suam manifestare debuerit. Causa enim quae est per se, semper est potior ea, quae est per aliud: ut dicitur in octauo Physicorum. Sed Christus suam natiuitatem manifestauit per alios, puta, pastores per Angelos, & Magis per stellam. Ergo multo magis per seipsum debuit suam natiuitatem manifestare.

li. 1. de Caelo
tur in 1. de Caelo.
tex. 32. 10. 2

Præterea, Eccles. 2. dicitur, Sapientia abscondita, & thesaurus inuisus, quae vtilit in vtriusque. Sed Christus à principio suae conceptionis plene habuit sapientiam & gratiam thesaurum: Nisi ergo hanc plenitudinem manifestasset per opera, & verba, fuisset frustra data sapientia, & gratia: quod est inconueniens, quia Deus, & natura nihil frustra faciunt: ut dicitur in 1. de Caelo. 3. Præterea, in libro de infantia Saluatoris legitur, quod Christus in sua pueritia multa miracula fecit. Et ita videtur, quod suam natiuitatem per seipsum manifestauerit.

Sed contra est, quod Leo Papa dicit, quod Magi viderunt, & adorauerunt puerum Iesum in nullo ab humana infantia generalitate dissimilem. Sed alij infantes non seipsos manifestant. Ergo nec, deuit, quod Christus per seipsum suam natiuitatem manifestaret.

Respondeo dicendum, quod natiuitas Christi ad humanam salutem ordinabatur, quae quidem est per fidem. Fides autem salutis arigiuitatem, & humanitatem Christi confitetur. Oportebat igitur ita manifestari natiuitatem Christi, ut demonstratio diuinitatis eius, fidei humanitatis ipsius non praediceret. Hoc autem factum est: dum Christus in seipso natiuitatem similem infirmitati virtutem in se monstrauit. Et ideo Christus non per seipsum suam natiuitatem manifestauit, sed per quasdam alias creaturas.

Ad primum ergo dicendum, quod in via generationis, & motus, oportet per imperfectum ad perfectum perueniri. Et ideo Christus prius manifestatus est per alias creaturas: & postea manifestauit se per seipsum manifestatione perfecta.

Ad secundum dicendum, quod licet sapientia abscondita sit inutilis, non tamen ad sapientem pertinet, ut quolibet tempore manifestet seipsum, sed tempore congruo. Dicitur enim Eccles. 2. Est tacens non habens sensum loquela, & est tacens sciens tempus apti temporis. Sic ergo sapientia Christo data non fuit inutilis, quia seipsum tempore congruo manifestauit & hoc ipsum, quod tempore congruo abscondebatur, est sapientie indicium.

Ad tertium dicendum, quod liber ille de infantia Saluatoris est apocryphus. Et Chrysostomus dicit super Ioan. quod Christus non fecit miracula antequam aquam conuerteret in vinum, secundum illud, quod dicitur Ioan. 2. Hoc fecit initium signorum Iesus. Si enim secundum primam aetatem miracula fecisset, non indigissent Israelitae alio manifestante eum: cum tamen Ioannes Baptista dicit Ioan. 1. Ut manifestetur in Israel, propterea veni in prima aetate, existimasset enim phantasma esse incarnationem, & ante opportunum tempus cruci eum tradidissent, liuore liquefacti.

ARTICVLVS V.

Utrum natiuitas Christi debuerit per Angelos, & stellam manifestari.

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod non debuerit manifestari per Angelos Christi natiuitas. Angeli enim sunt spirituales substantiae, secundum illud Psalm. 103. Quis facit Angelos suos spiritus. Sed Christi natiuitas erat secundum carnem, non autem secundum spirituales eius substantiam. Ergo non debuit per Angelos manifestari.

2. Præterea Maior est affinitas iustorum ad Angelos, quam ad quoscunque alios, secundum illud Psalm. 53. immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Sed iustus, scilicet Simeoni, & Anna, non est manifestata Christi natiuitas per Angelos. Ergo nec pastoribus per Angelos manifestari debuit.

3. Præterea, Videtur, quod nec magis debuerit manifestari per stellam. Hoc enim videtur esse erroris occasio, quantum ad illos, qui estimant hydera natiuitatibus hominum dominari. Sed occasiones peccandi sunt hominibus auferendae. Non ergo fuit conueniens quod per stellam Christi natiuitas manifestaretur.

4. Præterea, Signum oportet esse certum ad hoc, quod per ipsum aliquid manifestaretur. Sed stella non videtur esse

esse signum certum natiuitatis Christi, ergo inconuenienter fuit Christi natiuitas per stellam manifestata.

Sed contra est, quod dicitur Deut. 32. Dei perfecta sunt opera. Sed talis manifestatio fuit opus diuinum. Ergo per conuenientia signa fuit effecta.

Respondetur dicendum, quod sicut manifestatio syllogistica fit per ea, quae sunt magis nota ei, cui est aliquid manifestandum: ita manifestatio quae fit per signa, debet fieri per ea, quae sunt familiaria illis, quibus manifestatur. Manifestum est autem quod uir in istis est familiare, & consuetum interiori Spiritui Sancti in istis edoceri, absque signorum sensibilibus demonstratione, sicut et per Spiritum prophetia. Alij vero corporalius rebus dedit, per sensibilia ad intelligibilia adducuntur. Iudei autem consueuerant diuina responsa per Angelos accipere, per quos etiam legem acceperant: secundum illud Act. 7. Accepistis legem in dispositione Angelorum. Gentiles vero, & maxime Astrologi consueuerunt stellarum cursus inspicere. Et ideo iustus, sicut Simeoni, & Anna manifestata est Christi natiuitas per interiorum instinctum Spiritus Sancti: secundum illud Luc. 2. Respondit acceptis a Spiritu Sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. Pastores autem, & Magi tanquam rebus corporalius deditis manifestata est Christi natiuitas per visibiles apparitiones. Et quia natiuitas non erat pure terrena, sed quodammodo celestis, ideo per signa celestia utriusque Christi natiuitas reuelatur. Vt enim Aug. dicit in ser. de Epiph. Caelos Angeli habuerunt, & sidera ornant, utriusque ergo caeli enarrant gloriam Dei. Rationabiliter autem pastoribus tanquam Iudeis, apud quos frequenter facta sunt apparitiones Angelorum, reuelata est natiuitas Christi per Angelos. Magis autem assuetis in consideratione celestium corporum, manifestata est per signum stella: quia (vt Chrys. dicit) per consuetudinem Dominus vocare voluit, ut condescendens. Est autem & alia ratio: quia, vt Greg. dicit, Iudei tanquam ratione videntibus rationali animal, id est, Angelus, predicare debuit. Gentiles vero, quia ut ratione nesciebant, ad cognoscendum Dominum, non per vocem, sed per signa perducuntur. Et sicut Dominum iam loquentem annuntiauerunt Gentilibus predicatoribus loquentes ita etiam non dum loquentem elementa muta praedicauerunt. Est etiam & alia ratio: quia, vt Aug. dicit in sermone Epiphaniae, Abrahā innumerabilis fuerat promissae successio non carnis semine, sed fidei fecunditate generanda. Et ideo stellarum multitudo est comparata, vt celestis progenies speraretur. Et ideo Gentiles in sideribus designati, ortu noui sideris excitantur, vt perueniant ad Christum, per quem efficiuntur semen Abrahā.

Ad primum ergo dicendum, quod illud manifestatione indiget, quod de se est occultum: non autem illud quod de se est manifestum. Caro autem eius quae nascitur, erat manifesta, sed diuinitas erat occulta. Et ideo conuenienter manifestata est illa natiuitas per Angelos, qui sunt Dei ministri: Vnde & cum claritate Angelus apparuit, vt ostenderetur, quod ille qui nascitur, erat splendor paternae gloriae.

Ad secundum dicendum, quod iusti non indigebant visibili apparitione Angelorum: sed eis sufficiebat interior instinctus Spiritus Sancti propter eorum perfectionem.

Ad tertium dicendum, quod stella natiuitatem Christi manifestans, omnem occasionem erroris subtraxit. Vt enim Aug. dicit contra Faustum. Qui tandem astrologi ita constituerunt nascentium hominum fata sub stellis, vt ab quam stellarum homine aliquo nato circuitus sui ordinem reliquisset, & ad eum qui natus est, perrexisse assenserunt: sicut accidit circa stellam, quae demonstrauit natiuitatem Christi. Et ideo per hoc non confirmatur error eorum, qui sortem nascentium hominum astrorum ordini colligari arbitrantur, non autem credent astrorum ordinem ad hominis natiuitatem posse mutari. Similiter etiam, vt Chrys. dicit, Non est hoc astronomiae opus, a stellis scire eos, qui nascuntur: sed ab hora natiuitatis futura praedicere. Magis autem tempus natiuitatis non cognos-

erunt: vt hinc sumentes initium, a stellarum motu futura cognoscerent, sed potius e conuerso.

Ad quartum dicendum, quod sicut Chrys. refert, in quibusdam Scripturis apocryphis legitur: quod quadam gens in extremis Orientis iuxta Oceanum, Scripturam quandam habebat ex nomine Seth, de apparitura hac stella & muneribus huiusmodi offerendis: quae gens diligenter obseruabat huius stellae exortum, postis exploratoribus duodecim, qui certis temporibus de nocte ascendeabant in montem, in quo postmodum eam viderunt, habentem in se quasi paruuli formam, & super se similitudinem crucis. Vel dicendum, quod sicut dicitur in libr. de Questionibus veteris & noui Testamenti. Magi illi traditionem Balaam sequebantur, qui dixit, Orientur stella ex Iacob. Vnde videntes stellam extra ordinem mundum, hanc esse intellexerunt, quam Balaam futuram indicem Regis Iudaeorum prophetauerat. Vel dicendum, sicut Aug. dicit in ser. de Epiphania, quod ab Angelis aliqua admonitione reuelationis audierunt Magi, quod stella Christum natum significaret: & probabiliter videtur quod a bonis, quando in Christo adorando salus eorum iam querebatur. Vel sicut Leo Papa dicit in sermone de Epiphania praeter illam speciem, quae corporeum incitauit obtutum, fulgentior veritatis radius eorum corda perducit, quod ad illuminationem fidei pertinebat.

ARTICVLVS VI.

Virum natiuitas Christi ordine conuenienti fuerit manifestata.

Dixit sic proceditur. Videtur, quod inconuenienti ordine Christi natiuitas fuerit manifestata. Illi enim debuit primo manifestari Christi natiuitas, qui Christo propinquiores fuerunt, & qui magis Christum desiderabant secundum illud Sap. 6. Praecipuat eos, qui se concupiscunt, vt se priorem illis ostendat. Sed in istis propinquissimi erant Christi: per fidem & maxime eius adueniunt desiderabant: vnde dicitur Luc. 2. de Simeone, quod erat homo iustus, & timoratus expectans redemptionem Israel. Ergo prius debuit manifestari Christi natiuitas Simeoni, quam pastoribus, vel Magis.

2. Praeterea, secundum Augustinum Magi fuerunt primitia Gentium Christo crediturorum. Sed primo plenitudo Gentium intrat ad fidem, & postmodum omnis Israel saluus fiet, vt dicitur Rom. 11. Ergo prius debuit manifestari Christi natiuitas Magis, quam pastoribus.

3. Praeterea, Matth. 2. dicitur, quod Herodes occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, a bimatu, & infra, secundum tempus, quod exquisierat a Magis. Et sic videtur, quod per duos annos post Christi natiuitatem Magi ad Christum peruenierint. Inconuenienter igitur post tantum tempus fuit Gentilibus Christi natiuitas manifestata.

Sed contra est, quod dicitur Dan. 2. Ipse mutat tempora, & etates. Et ita tempus manifestationis natiuitatis Christi videtur congruo ordine esse dispositum.

Respondetur dicendum, quod Christi natiuitas primo quidem manifestata est pastoribus ipso die natiuitatis Christi. Vt enim dicitur Luc. 2. Pastores erant in regione eadem vigilantes, & euascentes vigilas noctis super gregem suum, & vt discesserunt ab eis Angeli in caelum, loquebantur adinuicem, transiens usque Bethlehem, & venerunt festinantes. Secundo autem Magi peruenierunt ad Christum decem diebus post natiuitatem eius: quo die festum Epiphaniae celebratur. Si enim reuoluto anno, vel etiam duobus annis venissent, non inuenissent eum in Bethlehem: cum scriptum sit

Luc. 2.

Gl' sup. 2.
Mat. sup.
id. v. d. m. u.
stellam.

Ho. 6. in Mat.
sup. illud, Et
a stella quae
venerat. it. 2.
Gr. h. 10. in
Euang. circa
p. m.

Ho. 2. c. 5.
Mid. tom. 6.

Rom. 6. in
Mat. no. pro.
a p. tom. 2.

Luc. 2. quod postquam perfecerunt omnia secundum legem Domini (offerentes scilicet puerum et suum in templum) reuersi sunt in Galileam in ciuitatem suam Nazareth. Tercio autem manifestata est iustus in templo quadragesimo die à natiuitate Christi, ut habetur Luc. 2. Et huius ordinis ratio est: quia per pastores significantur Apostoli, & alij credentes ex Iudeis, quibus primo manifestata est fides Christi: inter quos non fuerunt multi potentes, nec multi nobiles: ut dicitur 1. ad Corinth. 11. Secundo autem fides Christi peruenit ad plenitudinem Gentium, quæ est prefigurata per Magos. Tercio autem peruenit ad plenitudinem Iudeorum, quæ est prefigurata per iustos: unde & in templo Iudeorum est eis Christus manifestatus.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut Apostolus dicit Roman. 9. Israel, sectando legem iustitiæ, in legem iustitiæ non peruenit: sed Gentiles, qui non quærebant iustitiæ, Iudeos communiter in iustitiæ fidei præuenerunt. Et in huius figuram Simeon, qui expectabat consolationem Israel, ultimo Christum natum cognouit, & præcesserunt eum Magi, & pastores, qui Christi natiuitatem non ita sollicitè expectabant.

Ad secundum dicendum, quod licet plenitudo Gentium prius intrauerit ad fidem, quam plenitudo Iudeorum: tamen primitiæ Iudeorum præuenerunt in fide primitiæ Gentium, & ideo pastoribus prius manifestata est Christi natiuitas, quam Magis.

Chrys. ho. 10.
in Mat. ante
med. tom. 2.
Aug. in ser. 7
ante med. &
in alio ser. de
Epiph. post
ser. ad fra. in
eremo, to. 10.

Ad tertium dicendum, quod de apparitione stelle, quæ apparuit Magis, est duplex opinio. Chrysostomus enim supra Mat. & Aug. in serm. Epiph. dicunt, quod stella Magis apparuit per biennium ante Christi natiuitatem: & tunc præmeditantes, & se ad iter præparantes, à remotissimis partibus Orientis perueniunt ad Christum tertia decima die à sua natiuitate. Unde & Herodes statim post recessum Magorum, videns se ab eis illum mandauit occidi pueros à bimatu: & infra, dubitans ne tunc Christus natus esset, quando stella apparuit, secundum quod à Magis audierat. Alij vero dicunt stellam apparuisse primo, cum Christus natus esset, & statim Magi visâ stellâ iter arripientes, longissimum iter in tredecim diebus peregerunt, partim quidem adiuti diuina virtute, partim autem dromedariorum velocitate. Et hoc dico, si venerunt ex extremis partibus Orientis. Quidam tamen dicunt eos venisse de regione propinqua, unde fuerat Balaam, cuius doctrinâ sectatores fuerunt. Dicuntur autem ab Oriente venisse: quia terra illa est ad Orientalem partem terre Iudeorum. Et secundum hoc Herodes non statim recedentibus Magis, sed post biennium pueros interfecit. Vel quia dicitur interim accusatus Romanus iussu, vel aliquorum periculis terroribus agitat, à cura interficiendi puerum interim destitisse. Vel quia potuit credere Magos falli is stella visione deceptos, postquam non inueniunt, quem natum putauerant: erubuisse ad se redire: ut Augustinus dicit in quodam sermone Innocentium timebat ne puer, cui sidera famulantur, speciem suam paulo supra atatem, vel infra transformaret.

l. 2. c. 11. inter
med. & si to.
4. gl. ord. sup.
illa verba
Mat. 2. à bi-
matis.

ARTICVLVS VII.

Utrum stella, quæ Magis apparuit, fuerit una de celestibus stellis.

20.
Op. 60. c. 7.
Et Mat. 2.
tom. 4.

Ad septimum sic proceditur. Videtur, quod stella, quæ magis apparuit, fuerit una de celestibus stellis. Dicit enim Aug. in quodam sermone Epiphaniae. Dum pendet ad vbera, & vilium paritur Deus inuolumenta pannorum, repen-

te nouum de celo sydus effulsit. Fuit igitur stella celestis, quæ Magis apparuit.

2. Præterea, Augustinus dicit in sermone quodam Epiphaniae: Pastoribus Angelis, Magis stella Christum demonstrat vtrisque loquitur lingua celorum: quia lingua cessauit Prophetarum. Sed Angelis pastoribus apparentes, fuerunt fere de celestibus Angelis. Ergo & stella Magis apparens, fuit vere de celestibus stellis.

3. Præterea, Stella quæ non sunt in celo, sed in aere, dicuntur stelle comete, quæ non apparent in natiuitatibus Regum, sed magis sunt indicia mortis eorum. Sed illa stella designabat Regis natiuitatem: unde Magi dicunt Mat. 2. Vbi est, qui natus est Rex Iudeorum? vidimus enim stellam eius in Oriente. Ergo videtur, quod fuerit de celestibus stellis.

B. Sed contra est, quod Aug. dicit in li. 2. contra Faustum. Nō lib. 2. ca. 5. à ex illis erat hæc stellis, quæ ab initio creatura itinerum suorum med. tom. 2. ordinem sub creatoris lege custodiunt, sed nouo Virginis partu nouum sydus apparuit.

Respondendo dicendum, quod sicut Chrysostomus dicit super Mat. Hom. 6. post quod illa stella, quæ Magis apparuit, non fuerit una celestium med. primi stellarum, multipliciter manifestum est. Primo quidem, quia nulla alia stellarum hæc via incidit: hæc enim stella fixebatur à Septentrione in Meridie, ita enim Iudea iacet ad Persidē, unde Magi venerunt. Secundo apparet hoc ex tempore: non enim solum apparebat in nocte, sed etiam in mediâ die, quod non est virtutis stelle, sed nec etiam Lune. Tercio, quia quandoque apparebat, & quandoque occultabatur. Cum enim intrauerit Hierosolimam, occultauit se ipsam: deinde ubi Herodem reliquerunt, seipsam monstrauit. Quarto, quia non habebat continuum motum, sed cum oportebat ire Magos, ibat, cum oportebat stare, stabat, sicut & de columna nubis erat in deserto. Quinto, quia non sursum manens, partem Virginis demonstrabat, sed deorsum descendens, hæc faciebat. Dicitur enim Mat. 2. quod stella, quam viderant Magi in Oriente, antecedeat eos, vsque dum veniens staret supra ubi erat puer. Ex quo patet, quod verbum Magorum dicentium, Vidimus stellam eius in Oriente, non est sic intelligendum, quasi ipsi in Oriente positâ stellâ apparuerit existens in terra Iudea, sed quia viderunt eam in Oriente existentem, & præcessit eos vsque in Iudeam, quamuis hoc à quibusdam sub dubio relinquatur. Non autem potuisset distincte domum demonstrare, nisi esset terra vicina. Et sicut ipse dicit, hoc non videtur proprium esse stelle, sed virtutis rationalis cuiusdam. Unde videtur hæc stella virtutis inuisibilis fuisse in talem apparentiam transformata. Unde quidam dicunt, quod sicut Spiritus Sanctus descendit super baptizatum Dominum in specie columbe: ita apparuit Magis in specie stelle. Alij vero dicunt, quod Angelus qui apparuit pastoribus in humana specie, apparuit Magis in specie stelle. Probabilis tamen videtur, quod fuerit stella de nouo creata non in celo, sed in aere vicino terræ, quæ secundum diuinam voluntatem mouebatur. Unde Leo Papa dicit in sermone Epiphaniae. Tribus Magis in regione Orientis, stella noua claritatis apparuit, quæ illustrior cæteris, pulchriorque sideribus, in se intuentium oculos, animo quæ conuerteret, & confestim aduerteretur, non esse otiosum, quod tam insolitum videbatur.

Ad primum ergo dicendum, quod cælum in sacra Scriptura, quandoque dicitur aer: secundum illud, Volucres cæli, & pisces maris.

Ad secundum dicendum, quod ipsi Angeli celestes ex suo officio habent, ut ad nos descendant in ministerium missi: sed stelle celestes suum situm non mutant. Unde non est similis ratio.

Ad tertium dicendum, quod sicut stella illa non est secunda motum stellarum celestium, ita nec etiam, stellarum cometarum: quæ nec de die apparent, nec cursum suum ordinatum mutant. Et tamen non omnino aberat significatio cometarum, quia celeste Regnum Christi, commi-

In ser. 1 non
longe à prin-

committit, & consumit vniuersa Regna terra, & ipsum stabit in aeternum: vt dicitur Daniel. 2.

ARTICVLVS VIII.

Verum Magi conuenienter ad Christum adorandum venerint.

Doctum sic proceditur. Videtur, quod Magi non conuenienter ad Christum venerint. Vnicuique enim Regi reuerentia debetur a suis subiectis: Magi autem non erant de Regno Iudeorum. Ergo cum ex visione stelle cognouerunt natum esse Regem Iudeorum, videtur, quod inconuenienter venerint ad eum adorandum.

2. Præterea. Stultum est viuente Rege aliquo, extraneum Regem annuntiare. Sed in Regno Iudæa regnabat Herodes. Ergo stulte fecerunt Magi, aliter Regis natiuitatem annuntiantes.

3. Præterea, certius est celeste indicium, quam indicium humanum. Sed Magi ducati celestis indicij ab Oriente venerant in Iudæam. Stulte ergo egerunt, præter ducatum stellæ humanum indicium requirendo, dicentes, Vbi est qui natus est Rex Iudeorum?

4. Præterea, Munerum oblatio, & adorationis reuerentia, non debetur nisi Regibus iam regnantibus. Sed Magi non inuenerunt Christum regia dignitate fulgentem. Ergo inconuenienter ei munera, & reuerentiam regiam exhibuerunt.

Sed contra est, quod dicitur Isa. 60. Ambulabunt Gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Sed qui Diuino lumine ducuntur, non errant. Ergo Magi, absq[ue] errore, Christo reuerentiam exhibuerunt.

Respondeo dicendum, quod sicut dictum est, Magi sunt primitiæ Gentium in Christum credentium: in quibus apparuit, sicut in quodam præfatio fides, & deuotio Gentium venientium a remotis ad Christum. Et ideo sicut deuotio, & fides Gentium est absq[ue] errore per inspirationem Spiritus sancti: ita etiam credendum est Magos a Spiritu sancto inspiratos: sapienter Christo reuerentiam exhibuisse.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut Augustinus dicit in sermone Epiphaniæ, cum multi Reges Iudeorum nati fuissent, atq[ue] defuncti nullum eorum Magi adorandum quaesierunt. Non itaque Regi Iudeorum quales illi esse solebant, hunc tam magnum honorem longinquæ alienigenæ, & ab eodem regno profus extranei a se debere arbitrabantur: sed talem natum esse didicerunt, in quo adorando, se salutem, quæ secundum Deum est, consecuturos minime dubitauerunt.

Ad secundum dicendum, quod per illam annunciationem Magorum præsignabatur const[antia] Gentium, Christum vsque ad mortem confitentium. Vnde Chrysostomus dicit super Matth. quod dum considerabant Regem futurum non timebant Regem presentem: adhuc non viderant Christum, & iam parati erant pro eo mori.

Ad tertium dicendum, quod sicut Augustinus dicit in sermone Epiphaniæ: Stellæ quæ Magos perduxit ad locum, vbi erat cum matre Virgine Deus Infans, poterat eos ad ipsam perducere: ciuitatem Bethlechem, in qua natus est Christus: sed tamen subtraxit se, donec de ciuitate, in qua Christus natus erat, etiam Iudei testimonium perhiberent: vt sic geminatio testimonij confirmati (sicut Leo Papa dicit) attentioni fide expeterent, quem & stellæ claritas, & prophetiæ manifestabat authoritas. Et ita ipsi annuntiant Iudeis Christi natiuitatē, & interrogant locum, credunt & quaerunt, tanquā significantes eos, qui ambulant per fidem, & desiderant pacem: vt Augustinus dicit in sermone Epiphaniæ. Iudei autem indicantes eis locum natiuitatis Christi, similes facti sunt fabris arce Noë, qui alii, vbi euaderent, præstiterunt, & ipsi diluuiio perierunt. Audierunt, & abierunt inquisitores, dixerunt,

Fr. Suarez, Tom. 2.

& remanserunt doctores similes lapidibus miliaris, qui viam ostendunt, nec ambulant. Diuino etiam nuntio factum est, vt aspectu stelle subtraheretur; Magi humano sensu in Ierusalem irent querentes in ciuitate regia Regem natum, vt in Ierusalem primo Christi natiuitas publice annuntiaretur (secundum illud Isa. 2. De Sion exibit lex, & verbum Domini de Ierusalem) & vt etiam studio Magorum de longe venientium, damnaretur Iudeorum pigritia prope existentium.

Ad 4. dicendum, quod sicut Chrysostomus dicit super Matth. si Magi tertium regem quærentes, venissent, fuissent confusi: quia tanti itineris labore sine causa suscepissent, unde nec adorassent, nec munera obtulissent. Nunc autem quia celestem regem quærebant, etsi nihil regalis excellentie in eo viderent, tamen solius stelle testimonio contenti eum adorauerunt: vident enim hominem, & agnoscunt Deum. Et offerunt munerum dignitati Christi congruentia: aurum quidem, quasi Regi magno: thuris, quod in Dei sacrificio ponitur, immolatur vt Deo: myrrha, quæ mortuorum corpora condiuntur, præbetur, tanquam pro salute omnium morituro. In quo etiam, vt Gregorius dicit, instruimur, vt nato Regi aurum (per quod significatur sapientia) offeramus, in conspectu eius, sapientia lumine splendentes. Thuris autem, per quod exprimitur orationis deuotio, offerimus Deo, si per orationum studia Deo redolere valeamus, Myrrham autem, quæ significat mortificationem carnis, offerimus, si carnis vitia per abstinentiam mortificemus.

DISPUTATIO XIV.

In sex sectiones distributa.

De signis, & prodigiis, quibus Christi natiuitas manifestata est, præsertim Magis.

Iuues Thomas in tota hac quæst. non disputat solum de illa manifestatione Christi nati, quæ eadem die, seu nocte natiuitatis eius facta est: sed simpliciter de omnibus manifestationibus, quæ illis diebus Natiuitati proximis in Scriptura factæ esse leguntur, & eas ad quatuor reuocat. Prima facta dicitur Mariæ, & Iosepho, quam attigit art. 2. ad 2. de qua nihil aliud dicit, quam eam esse factam ante natiuitatē Christi, quia ad eos pertinebat reuerentiam exhibere proli conceptæ in vtero, & etiam obsequi nascituræ, & hoc quidem indubitatum est, quantum ad reuelationem fidei, quam Virgo, & Iosephus habuerunt de Diuinitate & dignitate Christi nascituri, & de modo etiam (vt existimo) nascendi salua matris integritate, & virginitate, quanquam hoc posterius non sit tam certum, sicut prius, quod in Euangelio expressius habetur, de qua re plura dicam inferius tractando de perfectione fidei B. Virginis. An vero circumstantiæ huius natiuitatis, scilicet locus, tempus, & reliquæ reuelatæ fuerint Beatæ Mariæ, & Iosepho ante Christi ortum, incertum est: pie tamen ita credi potest. Ratio enim D. Th. hoc etiam probabiliter persuadet, oportuisse scilicet hæc etiam illis prius manifestari, vt conuenientius, & opportunius nascituræ proli deservirent. Et de hac manifestatione nihil aliud dicendum occurrit. Secunda ergo manifestatio facta est pastoribus, tertia Magis, quarta Simeoni, & Annæ, de quibus promissæ D. Tho. agit in omnibus his articulis. Quia vero de prima, & tertia pauca dicenda occurrunt præter ea, quæ in Euangelio continentur, quæ ad illas pertinent, quæq[ue] omnibus his manifestationibus, & aliis signis, vel prodigiis in hac natiuitate factis communia sunt, in sequenti sectione expediemus: in reliquis vero, quæ ad Magorum aduentum, & adorationē pertinent, & longiore indigēt expositione, persequemur.

N

SE-

103.
Matth. 2.
prim.

an 6. huius
q. 102.

In ser. 2. qui
est 30 in ord.
antemedij
illius, to. 10.

Hom. 2. in
Matth. in
pe. imper.
super illud,
vidimus stel-
lam, to. 2. in
ser. 6. & est
34. in or. de
mo. to. 10.

In ser. 4. de
Epiphani-
inter prin.
& med.

In ser. 6. qui
est 34. in or.
de temp.
paulo a prin.
tom. 10.

SECTIO I.

Quibus signis, quibusque personis Christi natiuitas manifestata sit.

DE materia huius dubij nihil ferè certum inuenio præter ea, quæ Euangelistæ referunt, & ideo brevissimè dicendum est, quamvis non oportuerit Christi natiuitatem vniuerso orbi statim manifestari (vt circa art. 1. D. Tho. explicatum reliquimus) oportuisse tamen aliquo modo disponi, seu præparari mundum, vt venientem Saluatorem susciperet. Vt enim ait Leo Pap. ferm. 1. de Epiphan. Ad omnium hominum spectabat salutem, vt iam vniuerso declararetur mundo, cum adhuc exiguo detineretur oppidulo. Quocirca eo tempore adimpletum videtur, quod Aggæus Propheta. c. 2. prædixerat. Adhuc vnum modicum est, & ego commouebo celum, & terram, & mare, & aridam, & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus. Varia enim legimus in historiis eo tempore accidisse prodigia, vt videre licet in Orofio libr. 6. cap. 22. & sequentibus, & in Iulio Obsequente libr. de prodigijs, capit. 128. & sequent. quæ licet non omnia in die natalis Domini facta fuerint, vniuersa tamen ad Christi ortum illustrandum diuinitus ordinata fuisse, omnes Scriptores, ac Catholici annotant.

Leo Pap.

Aggæus.

Orof.

Iul. Obseq.

Prodigia in

aduentu

Christi qua-

lia.

Bonauent.

Lippoman.

Surius.

Caf. Baron.

Templum

pacis, Rome

quando fue-

rit.

Trithem.

Ioseph.

D. Thom.

Orof.

D. Thom.

Iul. Obseq.

Plin.

Primum prodigium sit de templo pacis, quod à Romanis æternum existimabatur, quod ex suis oculis haberent, donec Virgo pareret, duraturum: corruisse autem dicitur ea nocte, qua Deipara Christum peperit. Ita refert Bonauent. opus de quinque festiuitatibus pueri Iesu, capit. 2. & habetur etiam in quadam homilia de natiuitate Christi, quæ sub nomine Petri Damiani habetur in Lippomano tom. 8. & Surio tom. 6. Cæsar tamen Baronius, in principio suorum annalium diligenter obseruauit homiliam illam non esse Petri Damiani, quod in ea mortuo fiat Bernard. qui (vt ipse dicit) quinquaginta annis, vel (vt ex Trithemio colligitur) nonaginta posterior fuit, & erudite ostendit historiam illam non solum incertam, sed etiam falsam esse, quia ante Vespasianum, qui templum pacis Romæ ædificauit (teste Iosepho libr. 7. de bello Iudaico) nullum aliud templum pacis Romæ fuisse legitur, quod in natali Christi corruiere potuerit.

Secundum prodigium refertur de fonte olei, qui Romæ toto quodam die sine intermissione fluxit. Huius meminit D. Th. hic art. 3. ad 3. & multi existimant hoc accidisse eadem die, seu nocte, qua Christus natus est. Orofius tamen, qua dicto libr. 6. cap. 19. huius prodigij meminit illud tertio anno Triumviratus, hoc est viginti septem annis ante Christi natiuitatem accidisse confirmat, quanquam illa significatum fuisse dicat Christum (qui vnctus interpretatur) regnante Augusto fuisse nasciturum. Idemque dicit de multis alijs prodigijs, quæ eodem tempore refert accidisse: quale etiam tertium illud prodigium est, quod D. Th. eodem supra citato loco ponit, de tribus solibus, qui in Hispania apparuerunt, in vnumque paulatim coierunt. Cuius etiam meminit Iulius Obsequens supra. Plinius vero. libr. 2. histor. c. 31. sæpius refert apparuisse tres soles: non dicit tamen in vnum coiuisse, quamvis hoc tempore Augusti Imperatoris accidisse commemoret prope initium Triumviratus, vt ex Consulibus, quos ibi refert colligi potest.

Quarto refert Sanctus Bonau. citato loco, in nocte natiuitatis omnes nefando peccato inquinatos subito interiisse, additque alia, quæ incerta sunt. Quintum prodigium esse potest, dæmonum oracula eo tempore conticuisse, & interdum vel innitum dæmonem hanc causam, seu rationem sui silentij

A reddidisse, vt Niceph. post alios refert lib. 1. hist. c. 17. Cum enim Augustus nullum in templo Apollonis responsum acciperet, causamque interrogaret, tandem respondit in hunc modum.

Me puer Hebraus, diuos Deus ipse gubernans
Cedere sede iubet, tristemque redire sub Orcum:
Atq; ergo dehinc tacitæ abscedito nostræ.

Sexto ac postremo loco prodigij ponere possumus generalem pacem in vniuerso Imperio Romano sub vno Principe factam, vt Christus Princeps pacis nasceretur, sicut prædictum fuerat Isa. 9. & 11. Habitabit lupus cum agno, &c.

Secundo dicendum est oportuisse Christi natiuitatem aliquibus personis peculiariter manifestari. Hoc recte declarat D. Th. hic art. 2. quoniam sicut posset in detrimentum fidei cedere, si Christus omnibus absque delectu manifestaretur: ita etiam si omnes lateret. Nam sapientia abscondita, & thesaurus inuisus, quæ utilitas in vtriusq; Eccl. 20. Item propter hanc causam resurrectio Christi, quamvis non fuerit omnibus patefacta, demonstrata tamen est rebus præordinatis à Deo, vt dicitur Act. 10. Deniq; ex Euangelio hoc constat, in quo tres narrantur huius mysterij manifestationes. Prima facta pastoribus, circa quam solum occurrit notandum ex Beda de locis sanctis cap. 8. illos pastores fuisse tres, & in loco, vbi eis apparuit Angelus, fuisse Ecclesiam ædificatam: Illum autem locum fuisse prope Bethlehem iuxta turrim Ader, id est prædictam, iuxta quam Iacob pauit greges suos (vt refert Hieron. in epitaphio Paulæ, seu epit. 27.) Secunda est facta Simeoni, & Annæ: quam inquit D. Th. art. 6. factam eis esse in templo. Intelligendus autem videtur quoad visibilem, seu corpoream manifestationem Christi nati, simul cum interna illius cognitione. Nā quo ad aliquam interiorum reuelationem ante præcessisse videtur. Nam de Simeone inquit Luc. cap. 2. quod responsum acceperat à Spiritu Sancto, non viuere se mortem, nisi prius videret Christum Domini, & venit in Spiritu in templum. De hac reuelatione præter Ambr. & expositores Luc. 2. legi possunt homiliæ sanctorum Patrum de festo Purificationis, & de Simeone legi potest Epiphani. libr. de Vitis Prophetarum iuxta finem, & Timotheus presbyter Ierosolymitanus sermone de Sancto Simeone: de Anna vero legi potest Ambr. in libr. de viduis parum à principio, & Cyrillus Ierosolymitanus, catech. 10. & de vtroq; Gregor. Nyssen. & Amphilocheus, & Chrysostomus, hom. de occurfu Domini.

Tertia reuelatio facta est Magis, de qua in sequentibus sectionibus fuisse dicendum est. Nunc solum est obseruandum, duas priores reuelationes factas esse Iudæis: tertiam vero Gentibus. Hoc tamen ordine, vt prius Christus natus visus sit à pastoribus Iudæis, deinde adoratus à Magis gentilibus: postea in templo cognitus à Simeone, & Anna Iudæis. Quibus significatum est, Christum esse Saluatorem Iudæorum, & gentium, & ab vtriusque esse cognoscendum, & adorandum: ita tamen, vt agnitionis Christi initium à Iudæis sumeretur, ab eis vero ad gentes transfret, in eisque propagaretur, & conseruaretur vsque ad finem sæculi, quando Iudæorum vocatio iterum consummanda est. Indicaui hoc Augustinus, sermone secundo de Epiphania, dicens, Nunc ergo charissimi gratie filij, & heredes, videte vocationem vestram in manifestato Iudæis & Gentibus Christo, tanquam angulari lapide, perseverantissima dilectione coherere. Manifestatus etenim est in ipsis cunabulis infantie sue iis qui prope, & iis qui longe erant, Iudæis, in pastorum propinquitate, gentibus, in Magorum longinquitate. Et sermone quarto, illi Magi, quidnam fuerunt, nisi primitiæ Gentium Israelitæ Pastores, Magi gentiles: illi prope, isti longe, virique tamen ad angularem lapidem cucurrerunt: veniens qui prope, sicut Apostolus dicit, euangelizauit pacem nobis, qui eramus longe, & pacem hiis qui prope: ipse est enim pax nostra,

Nicephor.

Isai 9. & 11.

Natiuitas

Christi ma-

nifestatio

necessaria.

D. Thom.

Eccl. 20.

Act. 10.

Beda.

Hieron.

D. Thom.

Luc. 2.

Epiphani.

Timoth.

Ierosolym.

Ambr.

Cyrill.

Ierosolym.

Gregor.

Nyssen.

Amphiloch.

Chrysostom.

Augustin.

E

Chrysost. nostra, qui fecit vtraque vnum. Addit vero Chrysostomus homilia sexta super Matthæum, voluisse Christum ab ipso statim initio, *Offitium gentibus referare, vt ludeorum amentiam reprehenderet, & domesticos cultores suos per externos erudiret.* Considerat etiam Rupertus libro secundo in Matthæum prope initium, in Magorum adoratione gentium perfectionem præsignificatam esse. Pastores enim Iudæi, & ab Angelo instructi, non adeo sunt eruditi, vt procidentes adorarent, aut munera offerrent, sed tantummodo, *venerunt, & cognouerunt de verbo, quod dictum erat illis: Magi verò primitiæ gentium, & venerunt, & procidentes adorauerunt, & munera obtulerunt,* quibus interiori fidem, magnamque mysteriorum Christi cognitionem protestati sunt.

SECTIO II.

Quot, & cuius conditionis viri, Magi fuerint.

Glossa. **T**Am de numero, quam de Magorum statu, & conditione varia est Scriptorum opinio. Glossa enim Matthæi secundo, eos in magna multitudine fuisse existimat. De illorum vero statu, & conditione, quidam existimant illos fuisse Reges: alij vero negant, quibus magis assentit Iansenius, capit. nono concordia. Fundamentum est, quoniam neque Euangelista eos Reges vocat: quod tamen non tacuisset, quippe cum ad gloriam Christi non parum pertineret, quod non quilibet homines, sed Reges, ac Principes illi submitterentur. Præterea hoc explicare fuisset necessarium ad perfectam historiæ narrationem. Erat enim hæc circumstantia valde necessaria: tum ad intelligendas prophetias in hoc mysterio impletas: tum etiam, vt Sacramentum futuræ conuersionis gentium expressius indicaretur. Ad hæc, si Magi Reges fuissent, Herodes certe regio Honore & apparatu eos exceperisset, quod tamen non fecit, quantum ex Euangelio colligi potest. Denique hoc plurimum suadet, quod nullus veterum Patrum eos Reges appellat. Quamquam, quia erant potentes viri, & propter magiam, seu sapientiam Regi adstant, quia sine eorum consilio nihil in regno fieret, Reges appellari possint. Huiusmodi autem fuisse sapientes, & magos in Perside ex libr. Esther colligi potest: ex qua Regione Magos venisse, postea ostendimus. Et in hanc sententiam videtur inclinare Hieronymus, Daniel. 2. qui dicit apud Chaldeos philosophos, & sapientes Magos appellari, & iuxta eorum sententiam Reges, & Principes eiusdem gentis omnia facere, & subdit, *vnde & in natiuitate Domini, ipsi primum ortum eius intellexerunt.* De eorum denique scientia varia etiam est opinio. Quidam enim existimant illos vere fuisse sapientes, alij vero fuisse maleficos, & ariolos. Ita sentit Augustinus sermone secundo de Epiphania, dicens. *Præualeat imperitia in rusticitate pastorum, & impietas in sacrilegiis Magorum.* Idem sentit Origenes, libr. primo contra Celsum, circa finem, vbi Magos interpretatur, *qui cum demonibus habent commercium, eosque ad artes suas, & operationes inuocare solent.* Et subdit viso in celis prodigio, vltos fuisse hos Magos suis incantationibus, vt quid significaret, intelligerent: demones autem iam a Christo superatos conticuisse, indeque coniectasse hominem, qui per stellam significabatur, potentiorum esse demonum, ideoque eum adorare decreuisse. Idem fere homilia 13. in Num. Inclinat in eandem sententiam Basilus, homilia de humana Christi generat. & Iustinus Martyr contra Triphonem circa medium in illis verbis: *Magi enim, quos demoni sibi vendicarat ad omnia maleficia, postquam venerunt, vt adorarent Christum, videntur ab illo desecisse redacti in huius potestatem.* Idem sentit Ignatius epistol. 14. ad Ephesios circa finem, vbi agens de stella, quæ apparuit Magis, inquit: *Hinc emanauit mundi sapientia: præstigia facta sunt nuge: magia risus, omnes ritus malitie aboliti.* Et ab hac senten-

A tia non abhorret D. Thomas hic articulo tertio, ad secundum. Fundamentum horum authorum solum in Magorum nomine positum est, quia Magiæ nomine huiusmodi artes maleficæ significari solent, vt sumitur ex Philone libro trigesimo historiæ, capite primo, & Tertullianus libro de idolatria, vbi Plinius: hac ratione dicit magiam Romanis legibus puniri.

B Dicendum vero est primo, hos Magos tres tantum numero fuisse. Hæc est communis sententia Sanctorum, Leonis Pap. sermone primo de Epiphania. Tribus igitur Magis, & cat. & sermone quarto. Tres itaque viri, & cat. & sermone quinto. Tres Magos præiusta stella perduxit. & in reliquis sermonibus semper illos tres fuisse testatur August. serm. primo Epiphaniæ, vbi dicit significatum esse Trinitatis mysterium in tribus muneribus, & tribus personis, singulis singula munera offerentibus. Rupertus libro secundo in Matth. Tres homines, inquit, tribus partibus orbis Asiæ, Africa, & Europæ, fidei confessionis, & adorationis exempla existere meruerunt. Eadem est sententia Anselmi, & Anselm. fere reliquorum exppositorum Matthæi secundo. Et coniectura ex tribus muneribus desumi potest, si verum est (quod Augustinus dixit) singulos singula munera obtulisse, quod etiam probat Beda infra citandus. Quamquam Anselmus supra, & Abulensis quæstione decima octaua in Matth. secundum capit. potius existiment singulos tria munera obtulisse, quia hoc magis congruit mysterio, quoniam singuli agnoscebant, & profitebantur Christum esse Deum, Regem, & mortalem hominem: hæc itaque coniectura incerta est. Maius argumentum sumi potest ex communi sensu Ecclesiæ, & vulgari, ac antiquissima pictura. Denique Beda in collecta-
Beda. neis, non longe à principio, horum virorum nomina, vultusque describit. Prius, inquit, dicitur fuisse *Magorum* Melchior senex, & canus, barba proluxa, & capillis, *aurum* obrulit Regi Domino. Secundus nomine Gaspar, *iuu- uenis* inderbis, rubicundus, iure, quasi Deo oblatione digna, Deum honorabat. Tercius fuscus integre barbarus, Balthasar nomine per myrrham filium hominis moriturum professus est.

*D*ico secundo, hos non fuisse maleficos, sed verisimile est, fuisse sapientes Astrologos. Docet expressè Anselmus, Matth. 2. dicens. Non malefici, sed sapientes Astrologi fuerunt. Quæ verba sumptis ex opere imperfecto homil. 2. Rupertus etiam vocat sapientes gentiles, indicat Leo Papa. serm. 4. de Epiphania. his malefici. verbis, *Gens, quæ spectandorum siderum arte pollebat,* Rupert. clarius Cyprianus, sermone de stella, & Magis, Ar. te, inquit, *mathematica vim, & discursum nouerant planetarum, & elementorum naturam, & astrorum ministeria certis experimentis obseruabant.* Inclinat in eandem sententiam Isidorus libro. de passionibus Domini, cap. decimo quarto. Fundamentum huius sententiæ esse potest, quia nomen Magorum non semper in malam sumitur partem: sed interdum veros sapientes significare solet, ergo non est, cur propter solum Magorum nomen eos maleficos esse iudicemus. Nam ex illo solo nomine hoc non probatur: qui autem non probatur malus, bonus præsumi debet. Assumptum patet, primo ex Isidoro libro octauo Etymolog. capite nono, vbi dicit primum stellarum interpretes Magos fuisse vocatos, & subdit huiusmodi fuisse, qui ad Christum adorandum venerunt. Quamquam ibidem etiam dicat maleficos vulgo Magos appellari. Deinde ex Hieronymo Danieli secundo, vbi sic inquit, *Videntur mihi incantatores esse, qui verbis rem peragunt, Magi, qui de signis philosophantur, malefici, qui sanguine viuunt, & victimis.* Et infra. *Consuetudo, & sermo communis Magos pro malefico accipit, qui aliter habentur apud gentem suam, eo quod sint philosophi Chaldeorum, & huiusmodi significat fuisse hos Magos, qui Christum adorauerunt.* Et similia fere habet Isai. 47. vbi tamen indicat hos

Magos fuisse ex iis, qui ex Astorum cursu, lapsuque siderum res humanas regi arbitrantur. Tertio idem Hieronym. tom. 9. in regula monachorum, capite. de abstinentia Philosophorum, refert apud Persas tria fuisse genera Magorum, & quosdam eorum fuisse doctissimos, & eloquentissimos, qui præter farinam, & oleum, nihil aliud in cibum sumebant, non est ergo incredibile, ex horum genere fuisse Magos Christi adoratores.

Adoratores
Christi Ma-
gi Reges fue-
runt.

Dico tertio, Quamquam incertum sit an isti Magi Reges fuerint; verisimile tamen, ac probabile est, eos Reges fuisse. Prior pars ex dictis inter referendam contrariam sententiam satis constat. Posterior vero probatur testimonijs antiquorum Patrum, Augustini. seu Author. operis de mirabilibus sacre Scripturæ. libro. 3. capit. 4. hoc sentit in verbo illo, Reges alacres pergunt. Idem serm. 43. ad fratres in eremo. Audistis, inquit, fratres mercharissimi, sanctissimos Reges Dominum diligenter quævisse. Tertullianus libr. 3. contra Iudeos. capite 9. de hoc mysterio interpretans verba Isai. 8. Antequam sciat puer vocare patrem suum, & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci: & illud Psalm. 72. Dabitur illi de auro Arabiæ, & Reges Arabum, & Saba dona adducent, inquit. Nam & Magos Reges fere habuit Oriens, & Damascus Arabia retro deputabatur, antequam transcripseret in Syrophanicem ex distinctione Syriarum, cuius tunc virtutem Christus accepit, accipiendo insignia eius, aurum scilicet, & odores. Vnde Isidor. libr. de passionibus Domini capit. 15. idem sentiens, inquit, Nam & Magos Reges habuit Oriens. Et uterque videtur alludere ad locum Plinii supra citatum ex libr. 30. capit. 1. Cicer. etiam refert libr. de Divinat. neminem esse potuisse Regem Persarum, qui non prius Magicam scientiam didicisset, quod etiam retulit Philo. libro. de specialibus legibus. Theophyl. præterea Matth. 2. eos Reges Persas appellat. similiter & Anselm. ibi Reges vocat. Quam sententiam multi alij expostores sequuntur, & eandem docet Arnoldus Carnotensis, in opusculo de laudibus Virginis. Reges, inquit, Arabum, & Saba, ab Oriente egr. sibi sequenti stellam insoliti luminis, genibus curvatis, & humi purpura d. fluente, Iesum nostrum pannosum adorantes donis Sacramentalibus venerati sunt: Et confirmatur. nam Patres dicunt, & Ecclesia in officio festi Epiphaniæ, indicat, in hac Magorum adoratione impletam esse prophetiam David

August.

Tertullian.

Isaia 8.

Psalm. 72.

Isidor.

Plin.

Cicer.

Theophyl.

Arnold.

Carnot.

Psalm. 71.

Isai. 60.

Prophet.

Chrysost.

Eucher.

Julian. Ar-

chiepiscop.

Telet.

Arnold.

Carnoten.

Hieronym.

Psalm. 71. Reges Tharsis, & insulam muneribus offerent, Reges Arabum, & Saba dona adducent; Cui concinit Isaias capit. 60. dicens. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Recte enim stella, quæ Magis apparuit, splendor ortus Christi, & lumen illum indicans interpretari potest, quam sequentes ambulabunt gentes, & Reges Magi, ut Christus natum colerent. Vnde infra subdit, Omnes de Saba venient, aurum, & thus deferentes, &c. Ita exposuit D. Prosper. de promissis & prædictis. De parte tertia promissis. 6. Chrysostomus homilia. 1. ex varijs in Matthæ. & Eucherius in Isaiæ. & Julianus Archiepiscopus Tolertanus, libr. 1. contra Iudeos à medio, & Arnoldus Carnotensis supra. Nec dissentit commentarius Hieronym. Psalm. 71. dicens, in Magorum muneribus inchoatum esse, quod ibi fuerat à Prophetâ prædictum: subdit tamen. Ipsi enim gentium, Regumque typum tenuisse monstrantur. Quibus verbis contrariæ sententiæ, & Iansenij expositioni favere videtur: tamen sicut dicens Hieronymus, hos Magos fuisse typum gentium, non excludit quin vere gentiles fuerint, ita dicens fuisse typum Regum, non excludit, quin vere Reges fuerint, earumque Regum, ac Imperatorum. Et quamvis hæc sententia, non possit in Evangelio satis fundari; tamen dona, quæ Magi obtulerunt, non videntur Regibus indigna, & verbum illud Apertis thesauris suis, apparatus regum indicat. Evangelista vero Magorum nomine, potius quam Re-

gum usus est, fortasse, quia sapientiæ nomen dignius, quam potentia existimavit. Vel (ut Canus dixit) libr. vnde de locis, capite quinto ad quartum) non existimavit Evangelij testimonium regio apparatu cumulandum. Quod vero Herodes Magos, parum honorifice exceperit, Herodianæ superbiæ tribuendum existimavit idem Canus. Ego vero ex Evangelio non video colligi posse, quo apparatu, vel honore Magos exceperit. Itaque Evangelij historia ab hac sententia non abhorret, & antiqui Patres (quicquid Iansenius dicat) ita simpliciter loquuntur; Et alioqui sententia hæc plausibilis est: eamque Christianus populus iam olim imbuat, non est ergo, cur sine alio fundamento, aut utilitate deseratur: pie igitur ac probabilissime creditur Magos fuisse Reges.

SECTIO III.

Ex qua regione venerint Magi ad adorandum Dominum.

De circumstantiis huius mysterij diligenter inquirendæ sunt, locus scilicet, & tempus, quoniam ex earum cognitione historia veritas multum pendet. In utraque autem duo loca & tempora explicanda sunt, nimirum locus vnde discesserunt, & ad quem venerunt, seu in quo Christum adorarunt: & similiter tempus in quo stella eis primum apparuit, ut in eo à patria sua discessissent credantur: & tempus in quo Christum venerati sunt.

Principio igitur de regione ex qua Magi venerunt, Evangelium solum dicit eos ab Oriente venisse. Vnde hoc solum certum est, nimirum patriam Magorum respectu Bethlehem Orientalem fuisse. Animaduertendum est enim, particulam illam, Ecce Magi ab Oriente venerunt, dupliciter posse exponi, primo tantum respectu, habita ratione utriusque loci, ex quo, & ad quem tendebant: quo sensu, qui Roma Hispaniam veniret, posset dici ab Oriente venire, id est à regione, quæ respectu Hispaniæ Orientalis est. Quod exemplum declarat hunc sensum, licet quiddam verum contineat; non tamen esse proprium, nec satis explicare sensum dictorum verborum. Alio ergo modo explicari potest absolute ab Oriente; id est, à regione aliqua in Orientali plagam sita: quem sensum magis etiam explicant sequentia verba. Vidimus stellam eius in Oriente. Hic enim modus loquendi (ut ex usu etiam Latinorum constat) proprie indicat illam mundi partem, quæ Orientalem plagam occupet, sicut Oriens dicitur hæc pars, quam nos habitamus, in qua licet respectu possint distingui pars Occidentalis, & Orientalis: tamen simpliciter non appellatur hæc regio Oriens, sed Occidens. Quoniam autem ipsum Oriens vastissimum est cui Palestina confinis est: & quasi terminus eius, quamquam isti Magi dicantur ab Oriente venisse, intelligi potest (ut hic Divus Thomas articulo. tertio, ad tertium notavit, & dubium reliquit) venisse à vicino aliquo Orientali loco, vel à remotis Orientis partibus: hoc vero posterius magis indicant verba Evangelij. Vidimus stellam eius in Oriente, & illud Reversi sunt in regionem suam. Et ita hoc sepe repetit Leo Papa in sermonibus de Epiphania, in quorum secundo inquires. Hunc principem natum longinquæ Orientalium gentium nationes insolito novis splendoris dederunt, & in tertio vocat Magos remotioris Orientis habitatores, & sermone quarto, gens in longinquæ Orientalis plagæ regione consistens, & sermone quinto, Hoc autem signum, quod Magos in longinquo positos efficaciter movit, &c. & sermone sexto, à remotissima Orientis parte venerunt. Et eodem modo loquitur Chrysostom. homilia. sexta, in Matt. Ambrosius libr. secundo, in Lucam, capite de Magis, & alij Patres infra citandi. Quorum sententia aptior etiam est ad exagger-

Regio Ma-
gorum Ori-
entalis.

Leo Papa.

Chrysost.

Ambros.

exaggerandum, & amplificandum mysterium. Et hæc est sufficiens ratio, seu congruentia, propter quam creditur Christus, potius ex remotis, quam ex vicinis regionibus Magos ad se colendum, & adorandum adduxisse.

Quæ autem fuerit illa Magorum regio incertum est, quia ex Scriptura nihil habemus, & sancti Patres varie loquuntur. Quidam enim ex Persia eos venisse dixerunt, fortasse quia Maiorum autoritas inter Persas maxima fuit, ut ex Plinio, & Cicerone supra retulimus. Ita Basiliius homil. de humana Christi generatione, & Iuencus libro secundo Historia Evangelica, Chrysostomus (quem sequuntur Theophylactus & Euthymius) homilia 6. in Matth. Qui insuper addit eos ex Septentrione venisse. Nam & Hieronym. Mich. 5. dicit Persidem Occidentalem esse respectu Ierusalem. Sed non video, quo modo hæc duo cum Evangelio cohæreant; nisi fortasse intelligat Chrysostomus Magos quidem venisse ex Oriente, non tamen linea recta, sed declinando ad Septentrionalem plagam, simpliciter tamen certius est Persiam esse Orientalem. Eadem sententia habetur in imperfecto homilia secunda. Tribuitur etiam Cyrillo Alexandrino, sed de illius sententia statim dicam. Certant etiam Hieronymus, Daniel. secundo, & Theodoretus libro quinto Historia, capit. 38. Sed hi solum dicunt Magorum scientiam, & auctoritatem plurimum in Perside viguisse.

Secunda sententia affirmat eos venisse ex Mesopotamia, seu Chaldaea; vel quia Magorum scientia inter Chaldaeos maxime floruit: vel certe, quia Balaam, cuius successores Magi fuisse dicuntur, Chaldeus fuit. Ita indicat Origenes homilia decima tertia in Numer. versus finem, & Hieronym. Isai. 47. Daniel. secundo, & Ambros. libro secundo, in Lucam, capit. de Magis, & Theodorus Ancyranus orat. de Natiuitate Christi: & hanc sententiam defendit Iansenius capit. nono. Concordiæ, qui existimat Patres pro priori sententia citatos ab hac non dissidere: sed sub nomine Persarum Chaldaeos comprehendisse, quod aliquando vnum fuerit Persarum, & Chaldaeorum regnum.

Verisimilius tamen est hos Magos ex Arabia Felice venisse. Triplex enim est Arabia. Prima dicitur Deserta, quæ in controuersiam non cadit, quia non habitatur. Altera dicitur Petrea, quæ minus quidem distat à Palestina, non tamen Orientalis est: sed meridionalis maxime respectu Iudææ. Solum ergo relinquitur Arabia Felix, vel si verum est Magos ex aliqua Arabia fuisse, consequenter credatur ex hac Arabia, & non ex alijs aduenisse. Illud autem sit verisimile primum testimonijs Scripturarum, quæ de hoc mysterio ab Ecclesia, & sanctis Patribus intelliguntur, Psalm. septuagesimo primo. *Reges Arabum, & Saba dona adducens*, & inferius, *Dabitur ei de auro Arabia*: Quamquam enim Hieronymus, Augustinus, Basiliius, Theodoretus, & alij intelligant ibi generaliter esse prædictum Gentes, Reges, ac Principes adoraturus Christum, eique ut vero Deo munera oblaturus, & eaque expositio rei scienda non sit: non tamen propterea excluditur, quin ibi etiam prædictum sit huius adorationis initium ab Arabicis Regibus, & aurum Arabiæ offerentibus sumendum fuisse. Quod Ecclesia sentire videtur, cum Psalmum illum huic festiuitati accommodat, & alij Patres supra citati, qui de hoc mysterio exponunt, & præterea Cyrillus Alexandrinus, libro quarto in Isai. oratione quarta: Tertullianus libr. contra Iudæos, cap. nono, & libro tertio contra Marcion. cap. decimo tertio. Aymo, & Incognitus, Hugo Cardinalis, Lyranus, & alij in expositione illius Psalmi. Et consonat prophetia Isaiæ cap. sexagesimo. *Inundatio camelorum operiet te, dromedarij Madian, & Ephraim, omnes de Saba venient, aurum, & thus deferentes, & laudem Domini.* Fr. Suarez. Tom. 2.

mino annuntiantes, ubi Hieronymus, *Madian*, inquit, & Ephraim regiones sunt trans Arabiam, fertiles camelorum, & omnisque provincia appellatur Saba, unde fuit & Saba Regina, quæ venit sapientiam audire Salomonis. Idem vero Hieronymus libr. questionum, in Genesim, circa illa verba, capit. decimi, *filij autem Chus, Saba, & circa illa filij Regina Saba*, dicit à priori Saba, qui per Samech scribitur, appellatos esse Sabæos, & regionem Saba, quæ nunc, inquit, interpretatur Arabia: de qua dicit intelligendum esse illud Psalm. septuagesimi primi. *Reges Arabum, & Saba*. Alij vero existimant eam regionem traxisse nomen à nepote Abraham, de quo fit mentio Genes. vigesimo quinto: nam & ibi nominantur Madian, & Ephraim, & inde subditur Abraham separasse eos ab Isaac ad plagam Orientalem, & ibi Hieronymus, in quaestione. Hebraicis ait, iuxta historicos Hebræorum eos occupasse Arabiam, quod etiam sentit Epiphanius, in compendio doctrinæ, quod habetur libro tertio, aduersus hæreses in fine, qui tamen Arabiam illam regionem, unde Magi venerunt, Magodiam appellat, indicans ab ea fuisse Magos sic appellatos. Denique Plinius, libr. sexto, capitul. vigesimo octauo, Sabæos Arabes esse dicit: quod latius tractat libr. 12. c. 14. Iuxta prædicta ergo prophetias rectè intelligitur Magos Arabes fuisse.

Secundo in hac sententia sunt antiqui Patres, Iustinus Martyr. dialog. cum Tryphone. *Quamprimum*, inquit, natus est, Magi ex Arabia profecti adorauerunt eum: & ut ad hoc mysterium accommodet prophetiam Isai. 8. *Præquam sciat perorare patrem, & matrem, auferetur fortitudo Damasci*, subdit, Damascum sitam esse in terra Arabica, quamuis nunc contributa sit Syrophœnicæ. Et idem dixit expressè Tertullianus dicto libro. 3. contra Marcion. capite. 13. Cyprianus etiam sermon. de stella & Magis: *Nec multo post*, inquit, *Arabum fines huius rei notitia penetravit, & incolæ Saba præclari stellæ luminis caeleste numen nouis splendorebus indicauit*. Præterea Cyrillus Alexandrinus, libro 4. in Isai. oratione quarta: exponens verba illa capit. 49. *Ecce isti de longe venient, & ecce illi ab Aquilone, & Mari, & istide terra Australi, ipse legit de terra Persarum*, & exponit de aduentu Magorum, & subdit interdum Persiam Arabiam nominari, vel è conuerso. Et fortasse eodem sensu Isidorus libr. de passione Domini, capite. 14. dicit Magos venisse de gente Persarum, & de Arabia, & Saba. Nam quia Arabia Felix sic est Persiæ vicina, ut ab ea solo Persico sinu separatur, interdum sub Persia se dicantur appellatione comprehenditur. Et hoc modo possent ad hanc sententiam accommodari sancti in prima citati.

Tertio sumitur coniectura ex qualitate donorum, quæ Magi Christo obtulerunt: Arabia enim Felix ferax est auri, & aromatatum, unde Regina Saba magnam vim auri, & aromatatum Salomonis attulit, quando ad illius gloriam videndam venit. 3. Regum 10. Vnde Tertullian. in Apologet. capite. 42. ad hanc Arabiæ abundantiam alludens, inquit. *Thura planè non eminus, si Arabia quaruntur, sicut Sabai pluris, & carioris suas merces Christianis sepelendi prestari, quam Divi sumigandis*. & capite 30. gratia thuris vocat Arabice arboris lachrymas. Et Plinius libr. 12. capite. 14. Regionem Saba thuriferam vocat, & solam fere Arabiam esse feracem thuris. De auro vero sufficiens testimonium est illud Psalm. *Dabitur ei de auro Arabia*. Vnde obiter colligimus literalem rationem, ob quam Magi hæc dona obtulerunt, fuisse, quia illorum regio illis rebus maxime abundabat, & in maiori æstimatione, ac pretio inter ipsos habebantur. Mysticæ autem rationes tradunt sancti Patres supra citati, quæ in eis videri possunt, præsertim in Irenæo libro 3. contra Hæreses. capite 10. Hilario canon. 1. in Matthæo. vbi sic inquit. *In auro Regem, in thure Deum, in myrrha hominem*.

Plin.
Cicer.
Basil.
Iuencus
Chrysostom.
Theophyl.
Euthym.
Hieronym.

Hieronym.
Theodor.

Orig.
Hieronym.
Ambros.
Theodor.
Ancy.
Iansen.

Patria Magorum Arabiæ Felix.

Isai. 71.

Hieronym.
August.
Basil.
Theodor.

Cyrl. Alexandr.
Tertullian.
Aymo.

Incognitus.
Hugo Card.
Fr.

Regio Madian, & Ephraim.

Epiphanius.

Plinius.

Iusti marci.

Isai. 8.

Tertullianus.
Cyprianus.

Cyrl. Alexandrin.

Isidorus.
Quomodo Magi venissent ad Persidæ.

3. Reg. 10.
Tertullianus.

Arabia ferax, & carioris suas merces.

Irenæus.
Hilarius.

Leo Papa.
Cyprian.
Chrysost.
Greg. Nyss.
Isidor.
Rupert.

Theodoret.
Ancyran.

Hieronym.
Isai. 15.

Num. 23.

Obiectio
Psal. 71.

Psal. 67.

Psal. 71.

Isai. 43. & 45.
Hieronym.

Responsio

Regio Thar-
sis qua.

Theodoret.
Ruffin.
August.
Incognit.
Orig.
Chrysost.

Saba regio
qua.

minem. Atque ita Sacramenti omnis est consummata co-
gnitio, in homine mortis, in Deo resurrectionis, in Rege
iudicij: Similia vere leguntur in Leone, Cypriano,
& Chrysostomo, & Gregorio Nysseno oratio, de
sancta Christi Natiuitate. Idoro libro, de allegorijs
noui testamenti in principio, & Ruperto libro se-
cundo in Matthæ. in principio, qui sentiunt eas ra-
tiones mysticas fuisse ab ipsis Magis intellectas, &
intentas ad profitendam veram fidem, quam de
Christi diuinitate, ac humanitate habebant. Quod
expressius docuit Theodorus Ancyranus, ora-
tione de Natiuitate Christi, habita in Concilio E-
paphino, tom. 6. appendice 5. capite 2. Addi potest
in confirmationem conclusionis, ex Hieronymo
Isai. 15. quod licet Balaam oriundus fuerit ex Me-
sopotamia: illud tamen vaticinium, orietur stella ex
Iacob, non in Mesopotamia, sed in Arabia protulit.
Illuc enim à Rege Moab vocatus fuerat, vt constat
ex Numer. 23. Moab autem, inquit Hieronymus,
prouincia est in Arabia. Fateor tamen Hiero-
nymum non explicare illam esse Arabiam Feli-
cem.

Sed obijci potest, quia in illo eodem Psalm. 71. di-
citur, coram illo procedent Aethiopes, & inimici eius ter-
ram lingent, Reges Tharsis, & Insule munera offerent. &
Psalm. 67. dicitur, Aethiopia praeueniet manus eius Deo:
Sed Tharsis est in India Orientali: Aethiopia verò
longè ab Arabia distat. Et confirmatur, nam vbi
in illo Psalm. 71. dicitur, Reges Arabum, & Saba, illud
Saba in Hebræo per Samēch scribitur, quomodo re-
gionē Aethiopiæ significat, vt ex Isai. 43. & 45. colli-
gitur, & ibi Hieronymus indicat in posteriori capi-
te. Confirmatur secundo, quia Arabia potius est me-
ridionalis, quàm Orientalis, vnde Regina Saba, Re-
gina Austri appellatur.

Ad primum de nomine Tharsis respondetur ex
Hieronym. 3. tom. Epist. 133. ad Marcel. & Isai. 2. il-
lud nomen æquiuocum esse, & interdum signifi-
care Indiæ regionem: interdum verò ipsum mare: &
hoc posteriori modo sumitur in prædicto Psalm. vt
Reges Tharsis dicantur, qui regnant in insulis maris,
siue hoc generatim intelligatur, siue specialiter de in-
sulis maris, seu sinus Persici, cui fortasse aliquis ho-
rum Magorum dominabatur. De nomine autem
Aethiopia omnes Sancti intelligunt ea voce per me-
taphoram significari omnem Ecclesiam ex gentibus
congregandam, quia peccatis deformis, ac nigra e-
rat, sed per Christum erat pulchritudinem conse-
quutura & Israeliticum populum præuentura.
Ita exponunt Theodoretus, Ruffinus, Augustinus,
Incognitus, & alij dicto Psalm. 67. & 71. & Origen.
homilia. 1. in Cantica, Chrysostomus homil. prima
ex variis in Matth. Neq̃ obstat, quod illud verbum
gentium conuersionem generatim significet, quia
(vt supra dixi) hæc explicatio alteram non excludit,
præsertim quod potuit prius prædici vniuersalis
conuersio gentium, & postea in particulari initium,
& primitiæ illius conuersionis designari, vt prædi-
cti Sancti etiam exponunt.

Ad primam confirmationem, incertum est illud,
quod assumitur: nam Hieronymus quæstion. Hæ-
braicis in Genes. & Isai. 43. indicat Saba per Samēch
scriptum Arabiæ regionem significare: Vnde for-
tasse scriptum per vnā literam, scilicet, Schin, si-
gnificat vniuersam Arabiam, scriptum verò per a-
liam literam Samēch, specialem aliquam prouin-
ciam, vel regionem eius. Vnde in hoc Psalm. 71. v-
bi nos legimus, Reges Arabum, & Saba, Hebræi legunt
Reges Saba, & Saba, primum per Schin, & secundum
per Samēch. Quod si fortasse est aliud Saba in AE-
thiopia, cuius nomen ibi positum est. Respondetur,
non omnia quæ ibi prædicta sunt, ad Magorum ad-
uentum pertinere: neq̃ oportere, vt omnia statim
initio natiuitatis Christi fuerint impleta. Quod vero
potius Reges Arabiæ, quàm Aethiopiæ initium

huic conuersioni daturi essent, & prophetia Isaiæ
confirmauit, apud quem nullus dubitat, quin Saba
Arabiam significet, & euentus ipse probauit.

Vnde ad secundam confirmationem responde-
tur, eam rectè concludere hos Magos non fuisse
Aethiopes. Nam Aethiopia omnino est Australis:
propter quod aliqui existimant, & indicat Origen.
supra, Reginam Austri, ex Saba Aethiopia venisse.
At verò Arabia, quamuis nonnihil ad Austrum de-
clinat, Orienti tamen vicinior est. Vnde Tacitus lib.
5. Histor. Iudæam à parte Orientali dicit spectare Ara-
biam, quod maxime verum esse censetur, si hiemalis
solstitij ratio habeatur.

Origeni
Tacitus

SECTIO IV.

Quo loco, & tempore, Magi Christum adorauerint.

PRIMò de loco in quo Magi Christum inuenerūt,
omnes ferè Patres conueniunt illum fuisse Be-
thlehem. Quia Matthæ. 2. satis apertè indicatur, in
illis verbis. Et mittens eos in Bethlehem dixit, Ite, & c.
adiunctis illis. Qui cum audissent Regem, abierunt, vt
Bethlehem stella duce. Vique dum veniens staret supra
vbi erat puer. Dissensio tamen est, in quo loco Bethle-
mitico, & inuenerint, & adorauerint Magi Chri-
stum. Nonnulli enim existimant, locum illum non
fuisse speluncam, seu stabulum, in quo Christus na-
tus fuerat: sed domum aliquam oppidi Bethlehem,
fundati fortasse in verbo illo Matth. 2. Et intrantes
domum, inuenerunt puerum. Ita docet Epiphani. lib. 2.
contra hæreses in 51. Ingressi, inquit, in domum, inue-
runt puerum cum Maria, non amplius in præsepi, non am-
plius in spelunca, sed in domo. Existimat enim Epipha-
nius Magos non post decimum tertium à natiuitate
diem: sed post duos annos Christum adorasse, &
idedo consequenter rectè opinatur, non in spelunca,
sed in aliqua alia domo eum inuenisse.

Verior tamen, ac communior sententia est, eo-
dem loco fuisse Christum adoratum à Magis, quo
fuit natus. Ita docet Hieronymus Epistol. 18. & 27.
Hic demonstratur à stella, hic adoratus à Magis. Chryso-
stomus homilia sexta, in Matth. In præsepi, inquit, &
tugurio. Idem significat homil. prima ex variis in
Matth. & orat. de sancto Philogonio paulò post me-
dium. Accurrunt, inquit, vt illum videant in præsepi-
centem, Gregor. Nyss. orat. de sancta Christi natiuitate.
Regem in spelunca latentem non ignorauerunt. Cy-
prian. de stella, & Magis. In loco humili, & supellectile
vili Rex Regum, & Dominus dominantium inuenitur, co-
gnoscitur, adoratur. Idem indicat Theodorus Ancyra-
nus, supra dicta oratione de natiuitate, & optimè
Euthym. Matth. 2. dicens de Euangelista. Tugurium
hic domum appellat, quod Lucas diuersorium dixit, domus
enim erat, quod vique in habitaretur. Et eadem sen-
tentia frequens est apud sanctos Patres, Leonem,
Augustinum, Fulgentiū, & Eusebium Emisenum,
Bernardum, & reliquos in concionibus de Epipha-
nia. Vnde Nicephor. lib. 1. Historiæ cap. 13. hanc sen-
tentiam certiorē esse dicit Et constat, quia Beata
Virgo non discessit à loco partus vsque ad Purifica-
tionem: ostendimus autem hoc mysterium ante pu-
rificationem contigisse, Deinde qua ratione negat
Epiphanius inuentum esse Christum in præsepi, pos-
set negare inuentum esse in Bethlehem, vt statim com-
modius argumentabimur, quia hæc quæstio ex alia
de tempore pendet.

Secundò ergo de tempore adorationis Magorum
quod ad mensem, & diem attinet, suppono accidisse
sexta die Ianuarij, de qua re commodior disputandi
locus incidet infra quæst. 38. Tota ergo hoc loco di-
sputatio est de anno, quo post Christi natiuitatem
hoc mysterium peractum fuit. Nam idem Epipha-
nius loco supra citato, & lib. 1. hæresi. 30. versus fi-
nē, docet Christum adoratum fuisse à Magis biennio
post.

Matth. 2.

Matth. 2.
Epiphani.

Christus in
præsepi ado-
ratus à Ma-
gis.

Hieronym.

Chrysost.

Greg. Nyss.
Cyprian.

Theod. Ancyran.

Leo Papa.
August.

Fulgent.

Euseb. Emis.

Bernard.

Nicephorus.

Epiphani.

Epiphani.

post.

Obiectio.

Responsio.

Euseb.

Matth. 2.

Ammon.

Alexand.

Niceph.

Albin.

Angelmus.

August.

Iulianus.

Aristot.

Philoftratus.

Prima re-

fponfo ad

fundamen-

tum.

Epiphani.

Augustin.

Chryfoftom.

Theoph.

Nicomach.

post suam Natiuitatem. Fundatur, quoniam Herodes iussit interfici infantes à bimatu, & infra secundum tempus, quod exquisierat à Magis. Signum igitur est eos peruenisse Ierusalem, biennio postquam stellam Christum natum ostendentem inspexerant. Quod si obijcias, quia iuxta hanc sententiam, non inuenisset Magi Christum in Bethlehem, nam Euangelista dicit, statim post Virginis Purificationem reuersos esse parentes Christi in Nazareth ciuitatem suam. Respondet Epiphanius, ob venerationem Natiuitatis Christi solitos fuisse Deiparam, & Ioseph redire singulis annis Bethlehem, & ita contigisse, vt ibi inuenerentur à Magis, non quidem in spelunca; sed in domo aliqua (vt Euangelista significat.) Quia in alijs annis non concurrebat tanta hominum frequentia, venientium, vt describerentur iuxta Cæsaris edictum, quæ fuit occasio, vt in nocte Natiuitatis Virgo & Ioseph non ad domum aliquam, sed ad speluncam diuerterent. Huius sententiæ videtur etiam esse Eusebius in Chronico. Nam eodem anno videtur ponere, & aduentum Magorum, & occisionem Innocentium: quod videtur potissimum huius sententiæ fundamentum. Quia verisimile est Herodem non distulisse tanto tempore Innocentium eadem: sed statim, ac intellexit se fuisse illum à Magis, illam exequutioni mandasse.

Nihilominus communior sententia, ac verisimilior est. Magos peruenisse Bethlehem decimo tertio die post Christum natum. Quod aliquantulum indicat Matth. dicens, *Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iuda, ecce Magi ab Oriente venerunt.* Deinde hæc videtur esse communis traditio, & sensus Ecclesiæ, quam supponunt omnes Patres supra citati: qui dicunt Christum inuentum esse à Magis in diuersorio, quod non fuisset credibile, si post duos annos Magi aduenissent. Ita scribit Ammonius Alexand. in harmonia quatuor Euangeliorum. Nicephor. libro. 1. cap. 13. & Albinus de diuinis officijs cap. de Epiphania, & Anselm. Matth. 2. Vnde eleganter Augustin. serm. 2. de Epiphania. *In præsepi tunc iacebat, & Magos ab Oriente ducebat, abscondebatur in stabulo, & agnoscebatur in celo, vt agnus in celo manifestaretur in stabulo.* Tertio, quia, vt venirent ex Arabia, vsque Bethlehem, non indigebant tanto temporis spatio: distat enim trecentis ab summum leucis, quas decem diebus perficere potuerunt. Præsertim cum Itai. 60. indicetur, eos in dromedarijs fuisse venturos. Quod obiter confirmat hos Magos venisse ex Arabia, in qua hi cameli procreantur, qui dromedarij dicuntur: hoc autem animal velocissimum est, teste Arist. libr. 9. de hist. animal. cap. vltimo, & Philostratus in vita Apollonij ait, conficere vno die mille stadia, id est, quadraginta leucas.

Ad fundamentum Epiphanijs respondent aliqui stellam apparuisse Magis biennio ante Natiuitatem Christi. Ita docet Augustinus, & ex eodem fundamento id colligit serm. 7. de Epiphania, cum enim dixisset Magos venisse paucis diebus à Natiuitate Christi transactis, subdit in celo vidisse stellam, non ante paucos dies, sed ante ferme biennium, sicut inquirenti Herodi patefecerunt. Vnde à bimatu, & infra, secundum tempus, vt scriptum est, quod exquisierat à Magis. In eadem sententia est Chrysoft. hom. 7. in Matt. quamuis non dicat ante biennium, sed ante multum tempus stellam apparuisse. In imperfecto autem Matth. hom. 2. dicitur, Magos iter egisse per biennium præcedente stella: non explicatur autem, illud an biennium præcesserit, vel subsecutum fuerit Christi Natiuitatē, ex ijs vero, quæ inferius dicuntur, colligi potest præcessisse, cum asseratur Magos inuenisse Christum in præsepi. Atque idem plane sentit Theophylact. Matth. 2. & Nicephor. libr. 1. Hist. cap. 13.

Ceterum hæc sententia difficilis creditu est. Primo, quia (vt contra Epiphanium argumentabamur) non potuerunt Magi tantum tempus in via conficere:

A nec verisimile est eos post visam stellam profectio- nem distulisse: nec oportuit illis stellam apparere ante tempus ad illud iter agendum necessarium, præsertim quia Spiritus Sancti gratia nescit tarda motum. Deinde cum pertinerunt Ierusalem, non inquirebant de Rege nascituro: sed iam nato dicentes. *Vbi est, qui natus est rex Iudeorum,* & addunt, *Vidimus enim stellam eius,* id est, regis nati, ergo stella statim, ac illis apparuit, indicauit illis non nasciturum, sed natum. Vnde Aug. ser. 4. de Epiphania. *Eo, inquit, die quo natus est Christus, illi stellam in Oriente viderunt, & quem natum indicabat, agnouerunt, & ex illo die ad hunc diem occurrerunt.* Idem indicat Leo Papa, sermo. 1. de Epiphania, in illis verbis. *Mox ab omnibus voluit agnosci, qui dignatus est omnibus nasci.* Tribus igitur Magis in regione Orientis stella nouæ claritatis apparuit, & sermo. 2. dicens, simul Magos per stellam, & Pastores per Angelos ortum Domini didicisse, & Fulgentius sermo. de Epiphania sic loquitur. *Hæc stella nunquam ante apparuit, quia nunc eam puer iste creauit, & à Magis ad se venientibus prænam deputauit.* Atque ad eundem modum loquuntur cæteri Patres, qui de Epiphania scribunt. Et hanc sententiā magis videtur probare D. Thom. hic art. 6. ad 3.

Ad fundamentum ergo Epiphanijs responsio vulgaris est (quam ibidem D. Tho. refert) Herodem non occidisse infantes ante biennium transactum, quia Romam eo tempore vocatus fuit, eo quod à filijs suis apud Cæsarem fuerat accusatus: neque eo anno vsque ad sequentem redire potuit. Sed hoc non solum est incertum: verum etiam antiquis historijs parum consentaneum. Eusebius enim libro. 1. histor. cap. 3. post Innocentium mortem, indicat Herodem domesticis calamitatibus, ac seditionibus fuisse afflictum.

Aliter respondet Aug. 2. lib. de consensu Euangelist. cap. 11. his verbis. *Omitto dicere, quot, & quantis occupationibus regia cura distendi potuerit, & per plurimos dies ab illa intentione, vel auerti omnino, vel impediri.* Et in illo toto capite varias huius dilationis causas, & occasiones excogitat, quæ sine dubio accidere potuerunt. Non tamē existimo, necessarium concedere Herodem per biennium distulisse Innocentium eadem: habemus quidem ex Luca non occidisse illos intra primum, vel fortasse etiam intra secundum mensem. Nam prius Virgo præsentauit filium in templo, & deinde descendit cum Ioseph Nazareth, & verisimile est ibi aliquo tempore habitasse, priusquam admoniti ab Angelo in Egyptum discederent, post quem discessum teste Matthæo mors Innocentium sequuta est. Intercessit ergo aliquod tempus à reditu Magorum, vsque ad mortem Innocentium, fortasse, non fuit tantum duorum mensium, sed plurimum: tum propter coniecturas Augustini: tum etiam quia verisimile est, priusquam tam immane facinus Herodes aggrediretur, omnem adhibuisse diligentiam, vt conquisitos Magos ad se reuocaret. Quamquam autem statim intra paucos menses infantes occidi iusserit, fecit tamen vt interficeretur omnes à bimatu, & infra, non quia existimaret stellam ante duos annos apparuisse Magis: sed præ nimio timore, & ob maiorem certitudinem, & securitatem. Quod recte docuit Chrysoft. hom. 7. his verbis. *Quod à biennio, & infra interfecit, ne miremur, si quidem paucos, & furor, maioris securitatis, & certitudinis causa etiam tempus profert, ne quisquam eius ætatis & forte potissimum, propter quem alij inserimuntur, effugiat.* Addi etiam potest (quod hic D. Tho. ex Aug. refert) timuisse Herodem, ne cui sycera famulabatur, speciem suam paulo supra, vel infra ætatem transformaret. Adde denique, quamquam Herodes à Magis didicisset tempus apparitionis stellæ: non tamē potuisse ab eis discere an eodem die, quo stella apparuit, natus fuerit puer, nec ne, & ideo, vt quod intendebat, certius assequeretur, interficiendos curauisse infantes,

etiam natos aliquo tempore ante apparitionē stellae, cuius signum est, quia etiam alios necandos iussit, quos post ortam stellam natos esse certo comperiebat. Et hoc modo interpretor verbum illud Evangelistae; à bimatu & infra, secundum tempus, quod exquieserat à Magis: quia scilicet considerato tempore ortus stellae, humana quadam astutia arbitratus est intra tempus illud Redemptoris natiuitatem contigisse. Ex dictis in hac sectione obiter colligitur (si vera sunt, quae supra de die Natiuitatis Christi diximus) hanc adorationem Magorum die veneris contigisse, quia Christus ortus fuit die dominica, & à Magis adoratus fuit eodem anno post tredecim dies. Neque obstat, quod in quibusdam decretis, quae post sextam Synodum habentur in 3. tom. Con. & illi tribuuntur, in 8. eorum significatur, hanc diem fuisse dominicam. Nam (si attente legatur) non dicit diē dominica Christum adoratum fuisse à Magis: sed illis stellam refulsisse, quod verum est. Quia (vt diximus) illis apparuit in die Natiuitatis Christi. Aliud vero ibi dicitur, ex quo posset nonnullum sumi argumentum, scilicet baptismum Christi accidisse die dominica: dicemus autem infra, hoc & illud mysterium in eadem die facta fuisse. Sed est facilis responsio. Fuerunt enim in eodem die mensis, id est, sexto Ianuarij, qui non semper est idem hebdomadae dies; vt per se constat.

Adoratio
Magorum die
veneris con-
tingit.

Obiectio.

Responsio

SECTIO V.

Qua fuerit stella, qua Magis apparuit, & quomodo moueretur, ac eos duceret.

Stella, qua
Magis ap-
paruit, non
fuit ex cele-
stibus
D Thom.
Chrysost.
Damasco.

Basil.

Origen.

August.

Fulgent.
Leo. Papa

Stella à Ma-
gis visa ca-
eteris illustri-
oribus syderi-
bus
Leo Papa
Ignat.
Chrysost.

DE stella, quae Magis apparuit, concursus est omnium sententia, non fuisse aliquam ex celestibus. Itadocet D. Tho. hic art. 7. Vbi plures rationes adducit sumptas ex Chrysost. hom. 6. in Matth. quas Damascen. lib. 2. cap. 7. his breuioribus verbis complectitur. Sydas, quod Magis apparuit, non ex illis erat, quae in ipso mundi ortu condita sunt. Id quod ex eo liquido perspicitur, quod ea nunc ab Ortū ad Occasum, nunc à Septentrione ad Austrum progrediebatur, nunc delitescerebat, nunc seferius aperiebat, id quod à syderum ordine, & naturā discrepat. Et eadem prius docuerat Basilisus homilia de humana Christi generatione. Et eadem est sententia Origenis libr. 1. contra Celsum non longè à fine. Quam optime confirmat Augustin. libr. 2. cont. Faust. cap. 5. & serm. 3. de Epiphania, Fulgentius in serm. de Epiphania. Leo item Papa serm. 3. de Epiphania nouum sydas illud appellat. Quae sententia (vt August. docte indicauit) solum probabilior est, non certa. Nam rationes illae ex motu eius desumptae non omnino cogunt. Nam licet illa esset ex stellis celestibus, tueri poterat nato Christo relinquere, quod agebat, & ad Christum manifestandum descendere, nouoque modo, & inusitato moueri. Sed licet hoc diuina potentia facere potuerit: id tamen, quod facilius est, & pauciora miracula, minoremque immutationem ordinis vniuersi requirit, fecisse credendum est: multo autem facilius fuit nouam stellam concedere, quam è caelo diuellere, & vacuum illum locum relinquere, aut coelum ad illum replendum rarefacere, aut nouo, & inusitato corpore illum replere, ac rursus stellam, suo peracto ministerio illuc reducere. Adde stellam hanc, quae Magis apparuit (vt Leo Papa. inquit serm. 1. & 3. de Epiphania) illustriorem, ac pulchriorem ceteris syderibus fuisse. Quod etiam docuit Ignatius epist. 14. ad Ephes. & Chrysost. supra, qui probat eluxisse plusquam solem, quia lucebat in die, hoc autem (vt ipse rectè argumentatur) non poterat stellis celestibus naturaliter cōuenire, cum ab ipso sole lumen accipiant, oportuit ergo, vt Deus illi lumen adderet: eadem autē facilitate potuit nouam stellam creare. Difficultas vero superest, cuius naturae fuerit illa

Stella. In qua in primis certum existimo illam fuisse naturae corporeae, id est, verum corpus lucidum, & illuminans. Itaque neque fuit aliquid speciei tantum apparens, seu phantasticum, quia Evangelium aperte significat fuisse stellam exterioribus sensibus obiectam, atque lucentem: neque etiam fuit lux aliqua quasi subsistens, & per se separata: tum quia non est necesse hoc nouum miraculum sine necessitate fingere: tum etiam, quia stella significat corpus aliquod, & non tantū accidens. Et hinc fit illam stellam, ex materia, & forma substantiali fuisse compositam: hoc enim (vt supponimus) cōnaturale est omni corpori: & habuisse praeterea lucem, quae accidens est corporis illuminantis, quale illud fuisse, & nomen ipsum stellae probat, & minus: quomodo enim dux viae esse posset, nisi illuminando? Ex qua autē materia confiteri, qualis etiam eius forma fuerit, & quale lumen, valde incertum est.

Primum enim inquiri potest, an illa materia fuerit celestis, vel inferioris ordinis. Primum enim videtur nomen stellae suadere, quod significat corpus aliq. celeste: Scriptura autem proprie intelligenda est, si cōmodè potest. Vnde fere omnes sancti supra citati hoc vocant celestem signum, seu à caelo datum. In contrarium vero est, quia non fuit necessarium aliquid nouum ex nihilo creari. Item quia oportuisset post illud breue tempus, vel stellam illam annihilari, vel caelo postea affigi, vtumque autem absurdum est.

Quare verisimilius videtur fuisse ex materia aerea seu elementari procreatam, vt sentit Abul. Matra 2 D. Thom. hic art. 7. ad 1. & hoc significant Patres, la à Magis quando dicunt illam non fuisse celestem stellam. Non enim solum intelligunt non fuisse ex numero celestium astrorum: sed etiam non fuisse illius ordinis, & naturae. Et hoc ipsum significare voluit Origenes dicto lib. 1. contra Celsum, cum dixit illam esse ad similitudinem Cometae. Non enim intelligit fuisse eiusdem rationis, quoad splendorem, & motum, sed solum quoad materiam, ex qua facta est. Nec nomē stellae obstat: tum quia saepe in Scriptura nominatur res, prout exterius apparet, seu prout vulgo nominatur: tum etiam, quia interdum nomē stellae in Scriptura cometas significat, seu corpora lucida in aëre apparentia, sicut & ipse aer interdum caelum appellatur.

Deinde inquiri potest, qualis fuerit forma, & species huius stellae, an fuerit forma alicuius corporis simplicis, vel mixti, atque ita perfecta, vt ei fuerit cōnaturalis totus ille splendor, & lux. In quibus, si diuinare licet, dicendum est in primis fuisse tale illud corpus, vt ei fuerit cōnaturalis illa lux. Quia hoc non repugnat: imò tam facile fieri poterat virtute diuina, sicut in praeternaturali subiecto, & alias prior effectus perfectior est, magisque diuinam sapientiam & Christi maiestatem demonstrans. Hinc vero probabile fit, corpus illud fuisse mixtum aliquod perfectum, quia non fuit corpus celeste (vt diximus) neque aliquod ex elementis, sunt enim valde imperfecta corpora, & nulli eorum tantum lumen cōnaturale est: praeter hanc autem non dantur alia corpora simplicia.

Rursus de ipsa luce talis stellae inquiri potest, quanta fuerit. Nam (quod ad essentiam spectat) verisimile est fuisse eiusdem rationis cum reliquis: de intentione vero Patres citati significant fuisse sole splendidiorem, vt patet ex Ignatio, Chrysost. Damasc. & alijs supra citatis, qui omnes inde argumentum sumunt, quod in meridie luceret, Ecclesia in hymnis Epiphaniae canit, Quem stellam, quae solis radium vincit, decoret, ac lumine.

Nihilominus tamen non existimo necessarium, vt habuerit lucem intellētiorem & maiorem luce solis, quia difficile creditur est perfectiorem lucem esse cōnaturalem alicui inferiori corpori, aut datam esse à Deo sine necessitate. Vt enim in meridie luce-

ret, &

Stella à Magis visa vere corporea, & lucida.

Dubium. 1.

Responsio. Materia stellae à Magis visa qualis.

Origenes.

Dubium. 2.

Responsio.

Dubium. 3.

Responsio. Lux stellae à Magis visa quantitas.

ret, & videri posset, satis erat, quod esset terra propinqua, & haberet lucem valde perfectam, & materiam admodum densam, hoc enim plurimum confert ad lucendum magis. Ex quo etiam obiter responderi potest ad curiosam interrogationem, si stella illa tam pulchra & lucida fuit, & in meridie lucebat, quomodo ab aliis hominibus preterquam à Magis visa non fuit, non solum in propinquis, sed etiam in remotis regionibus? Vel si visa fuit, quomodo non omnes in sui admirationem rapuit, & per totum orbem eius fama percubuit? Ratio enim fortasse est, quia cum esset terra vicina tantum in locis propinquis lucebat præsertim in die nocte vero fortasse eleuabatur, ita ut solum ab ijs qui syderibus cognoscendis vacabant, discerni posset, ut Niceph. inquit lib. 1. Hist. cap. 13.

Nicephor.

Dubium 4.

Ultimo tandem inquiri potest de motu, & motore huius stellæ. Quod enim stella illa moueretur ad ducendos Magos, verisimile est. Duplex enim est opinio in hac re. Altera dicit Magos non semper videri stellam, sed semel tantum in principio, postea disparuisse, donec iterum eis apparuit, quando egrediebantur Ierusalem, ut Bethlehem pergerent. Cui sententiæ videtur fauere illa verba Matthæi. *Ecce stella, quam viderant in Oriente, accedebat vos.* Tantum ergo visa fuit in Oriente, & postea non fuit dux itineris nisi ab Ierusalem vsque Bethlehem. Idem videtur iudicasse Magi illis verbis. *Vidimus stellam eius in Oriente.* Et hanc sententiam amplexi sunt Caietan. Matthæi 2. & Iansenius c. 9. Concordiæ, & tribui solet Basilio homil. de humana Christi generatione, & Aug. serm. 2. Epiphaniæ: sed hi sancti nihil clare dicunt. Vnde contraria sententia, scilicet stellam fuisse ducem Magorum, semperque eos fuisse comitam, & ab eis vitam, communis est antiquorum, Chrysostom. 6. in Matth. & 2. imperfecti, quem Theophylactus, Euthymius & alij sequuntur Matth. 2. vbi Hieron. idem indicat, & clarius Beda, & Leo Papa sermone 4. Epiphaniæ, & fauet hymnus Ecclesiasticus. *Ibant Magi, quam viderant, stellam sequentes prænam.* Et hæc sententia est satis verisimilis: oportebat enim homines ignorantes, & novos in fide sensibili signo duci, & ita D. Thom. hic hanc amplectitur sententiam. Neque Euangelium repugnat, quia non oportuit omnia explicare dici. Sed est ulterius animaduertendum ex eodem D. Thom. dupliciter posse intelligi Magos videri stellam, & illius ductui in Iudæam venisse. Primo, quod ipsa non fuerit localiter præsens in Oriente: sed tantum in Iudæa, seu supra Bethlehem, fuerit autem visa à Magis in Oriente existentibus, quoniam illam respicientes, & quasi ante oculos semper habentes in Iudæa venerint. Secundo, quod ipsa stella visa fuerit existens in Oriente, & semper comitata fuerit Magos venientes per viam, illisque iter demonstrans, sicut ducebat Deus populum Israel per desertum in columna nubis, & ignis. Et hic posterior modus est sine dubio verus, & ab omnibus citatis Patribus explicatus, & consentaneus illis verbis Euangelij. *Vidimus enim stellam eius in Oriente,* & euidentius illis, & ecce stella, quam viderant Magi in Oriente, accedebat eos vsque dum veniens staret supra vbi erat puer. Mota ergo fuit illa stella vsque ad locum natiuitatis Christi.

Chrysostom.

Ex quo facile intelligitur motum illum non fuisse naturalem, & ab intrinseco: sed ab aliquo intellectuali motore, erat enim motus quasi progressiuus, & (ut Chrysostomus & alij notant) interdum erat vniiformis: interdum vero per modum descensus, & aliquando quiete interrompebatur ex libertate motoris absque vlla alia Physica causa, ut videre licet, cum peruenit Bethlehem; tunc enim & stetit stella, & descendit prope ipsum locum natiuitatis Christi, ut illum euidentius designaret, quæ omnia non poterant, nisi ab intellectuali motore proficisci. Quis autem ille motor fuerit, non constat: verisimile au-

tem est non fuisse motam immediate à Deo, seu Spiritu Sancto, ut videtur indicari in hom. 2. imperfecti, sed media aliqua virtute Angelica, quia Deus cum commode fieri potest, operatur per causas secundas, & quantum ex Scripturis colligi potest, regulariter loquendo huiusmodi motus per Angelos operatur, atque in hac sententia est Abulen. supra, & hoc modo interpretari possumus Chrysost. hom. 6. in Matth. & Theophylact. ac Euthym. qui eum sequuntur, & Augustin. si author est operis de mirabilibus sacræ Scripturæ, in libr. 3. capit. 4. qui dicunt illam stellam non fuisse veram, sed inuisibilem aliquam virtutem in speciem syderis transfigurata, intelligunt enim non fuisse veram stellam cælestem, non tamen non fuisse verum corpus lucidum: quia vero inuisibilis virtus illam mouebat, & quasi per illam loquebatur, ideo dicitur fuisse inuisibilis virtus in speciem stellæ transfigurata, seu quasi assumens, & mouens corpus in figuram stellæ apparentem.

Dubium.

Responsio.

Vnum vero superest dubium, si Magi ab stella dirigebantur, quomodo diuerterunt à via, & necessarium fuit illis inquirere, vbi Christus natus esset. Respondetur, hoc confirmat, quod nuper dicebamus, stellam illam motam fuisse ab aliqua intelligentia, cuius arbitrio, & diuina in primis voluntate factum est, ut aliquando sese occultaret: vel radios luci continendo, suspendente Deo concursum suum: vel ita sese eleuando, ut videri non posset. Verisimile autem est (quod Chrysostomus inquit) duxisse Magos vsque Ierusalem, & ibi sese occultasse, vnde factum est, ut ipsi putauerint ibi esse terminum itineris, & (ut Leo Papa inquit) *Regem natum in ciuitate regia fuisse requirendum.* Cur autem voluerit Deus occultari stellam magis, ut ipsi Christum in Ierusalem requirerent. Cur etiam consequenter voluerit permittere turbationem Herodis, & Innocentium eadem, eleganter disputatur à sanctis Patribus in citatis locis, qui varias rationes reddunt, quas D. Thom. attigit supra artic. 2. ad 3. summa earum est. Primo voluisse Deum Christi natiuitatem publice annuntiarum Iudæis per gentes: tum ut eorum ignorantia, & excæcatio indicaretur: tum ut ipsi verum proferrent testimonium de loco natiuitatis Messie, quo conuincerentur, ut scribit Leo sermo 2. de Epiphania, tum denique, ut Magi, qui erant primitiæ gentium, fidem suam, & animi constantiam manifestarent, & omnibus, quorum duces futuri erant, exemplo essent. Secundo, voluisse Deum permittere Herodis turbationem: tum ut illius tyranni crudelitas, & astutia ostenderetur: tum etiam, ut exemplo illo constaret nihil posse humana consilia aduersus diuinam, neque Christum fuisse interficiendum quando Reges terræ volebant, sed quando ipse voluit, ut eleganter tradit Fulgentius serm. de Epiphania. Tum denique, ut manifestaretur praua Iudæorum dispositio, qui simul cum Herode turbati, & Christi necem machinati fuerunt, ut notat Hieron. Matth. 3. Tertio, voluisse Deum eadem Innocentium permittere: tum propter eorum commodum, & gloriam, ut veri martyres efficerentur, ut est constans totius Ecclesiæ, & Patrum omnium sententia, ut agentes de baptismo latius dicturi sumus: tum etiam, ut Christus omnibus modis à martyribus testimonium acciperet, & quædam futurorum martyrum semina ac initia statim iacerentur, & ut in infantibus, in quibus nullum meritum, aut dispositio inueniri poterat gratia Christi, & singularis prærogatiua martyrij euidentius commendaretur, ut Bernardus inquit, sermone de Innocentibus. Præterea, ut opere ipso infantes infanti Christo deseruirent, eiusque natiuitatis testes essent, vel quia dum in eis completur prophetia illa, *Rachel plorans filios suos*, signum natiuitatis Messie datum est, vel quia dum propter Christum natum occiduntur, certissimum illi testimonium præbent. Vnde etiam factum,

Chrysostom.

Leo Papa.

D. Thom.

Leo Papa.

Fulgent.

Hieronym.

Innocentius

cades cur à

Deo permisc.

sa.

Bernard.

Jerem.

ctum, ut non solum testes, sed etiam præcones eiusdem natiuitatis extiterint. Nam ut eleganter inquit Leo Magn. sermo. 2. de Epiphania. *Et scititia Herodis volens primordia suspecti sibi regis extinguere, huic dispensationi nesciens seruiebat, dum atroci interius facinori, ignotum sibi puerum indiscreta infantium cade persequitur, annuntiatum cælitus dominatoris ortum insignior vbiq; fama loqueretur, quam promptiorem ad narrandum, diligentiore faciebat, & superna significationis nouitas & cruenti simi persecutoris impietas.*

SECTIO VI.

Quomodo visa stella Magi cognouerint Christi Natiuitatem.

FVit quorundam sententia Christi Natiuitatem potuisse à Magis per Astrologiæ scientiam, & stellarum constellationem agnosci. Ita docuit Petrus de Aliaco. q. 30. in Genes. ut latius tractat Sixtus Senen. libr. 6. Bibl. annotar. 10. Cui sententiæ videtur fauere Hieronymus in 47. capit. Isai. circa finem, dicens, *Magi de Oriente venerunt Domini stellam se vidisse dicentes, vel ex artis scientia, vel ex vaticinio Balaam propheta sui.* Et similia verba reperiuntur nomine Aug. lib. 3. de mirabilib. Scripturæ capit. 4. Sed est sententia prorsus falsa, nec potest habere nisi hereticum fundamentum: nimirum generationes hominum fatali quadam necessitate ex stellarum constellationibus provenire: quod est hæreticum, humanamque libertatem destruens. Et multo absurdus, ac intolerabilis est id sentire de diuinis operibus, ab supernaturalibus mysterijs, in quo ordine Christi conceptio, & Natiuitas existunt. Legatur contra hunc errorem generaliter Leo Papa epist. 91. vel iuxta alios codices. 93. ad Turibrum, & in speciali tractando de hoc mysterio Gregorius Nyssenus, Oratione de Natiuitate Christi, Chrysostomus, & ceteri Græci in Mattheum, Greg. Papa. homil. 10. in Euang. August. serm. 6. Epiph. & 2. libr. cont. Faust. cap. 5. & sequentibus, qui tamen præcipue disputant de stella, quæ Magis apparuit, & recte dicunt non potuisse illam esse fatum pueri, sed (si ita loqui liceat) potius puerum stellæ fatum appellandum esse. Quia non puer propter stellam, sed stella propter puerum demonstrandum exorta est. Vnde eleganter Petrus Chrysolog. sermo. 156. circa illud verbum *Stellæ eius habere*, inquit, *capit stellam vnam, totam, qui fecit, habet, & continet creaturam: qui habet stellam, non habetur à stella, neque ipse agitur cursu stellæ: sed ipse stellæ agit cursum, cuius per cælum sic cursum dirigit, sic moderatur incessum, sic viam temperat, ut Magorum seruat, & mittatur ad egressum.* Quocirca verbum supra citatum ex Hieronymo, obiter tantum dictum esse videtur, & non affirmando: sed sub disunctione quadam. Potest præterea ita exponi, ut non sit sensus, potuisse Magos visa stella ex illa per artis scientiam cognoscere Christi Natiuitatem: sed quod arte iuuari potuerint ad intelligendum eam stellam fuisse nouam, & inusitatam. Eadem expositio adhiberi potest verbis Augustini, quæ obscuriora sunt, quamquam ille liber incertæ est authoritatis.

Secunda sententia est, Magos, qui successores erant Balaam, ex vaticinio illius fuisse edoctos orituram aliquando stellam, quæ Natiuitatem Regis cuiusdam Iudæorum indicaret, iuxta verbum illud Num. 24. *Orietur stella ex Iacob, & consurgat virga de Israel*, ac propterea summa cura, ac sollicitudine obseruasse, & expectasse ortum illius stellæ, & ideo illa visa statim fuisse motos ad quærendum Regem per eam indicatum. Hæc est communis antiquorum Patrum sententia, Orig. hom. 13. 15. & 18. in Num. & lib. 1. cont. Celsam, Basil. dicta homil. de humana Christi generatione. Qui addunt, forsitan per aduentum Domini sensisse Magos suorum Deorum, seu potius demo-

num potestatem debilitatam, indeq; cœpisse cognoscere magnæ virtutis esse Regem natum, & per stellam indicatum. In eadem sententia sunt fere omnes expositores Matth. 2. Hieronym. Theoph. Euthym. Anselm. Chrysostom. in imperfecto homi. 2. Idem fere omnes Patres in homilijs de Epiph. Leo Pap. præsertim serm. de stella, & Magis, & bene Petrus Chrysostom. serm. 156. Non curiositate, inquit, Chaldaea, non arte magica, sed Iudaica prophetia: & sermo. 157. Non Chaldaea arte, sed de prisca sanctorum traditione maiorum. Erant isti de genere Noe, de filijs Abrahæ, qui Christum nasci per Deum didicerant, non per artem, eumque hominem Deum Regem moriturum alto cognouerant Sacramento. Quibus verbis indicat hic author non ex sola prophetia Balaam: sed etiam ex maiorum traditione habuisse Magos fidem de aduentu Christi, & ex illa motos fuisse, ut ad Christum adorandum festinarent. Eandem sententiam per prophetia Balaam docuit Hieronym. lib. de Passione Domini, cap. 13. & idem sentiunt Hieronym. Isai. 47. Augustinus lib. 3. de mirabilibus sacre Scripture, & Gregor. Nyssenus oratio de sancta Christi Natiuitate Denique Ambros. lib. 2. in Lucam capite de Magis. Accedit, etiam prophanos auctores tradidisse per totum Orientem famam percrebuisse, Regem quendam nasciturum in Iudæa fuisse, qui rebus omnibus potiretur. Ita colligitur ex Cicerone libro. 2. de diuinatione, & Suetonio in vita Vespasiani: & tradunt ex nostris Orosius libr. 6. capite. 6. & Æge-geppus libr. 5. & alij.

Dicendum tamen est, Magos simul cum externo signo stellæ habuisse internum lumen, ac diuinam illustrationem. Ita docet D. Thom. hic art. vltimo: & videtur mihi constans, ac certa sententia, quam ipsi verbis docuit Leo Papa ser. 1. de Epiphania. *Dedit ergo aspicientibus intellectum, qui præstuit signum, & quod fecit intelligi, fecit inquiri, & se inueniendum obtulit requisitus: & sermo. 3. Magnitudinem significationis intelligunt, agente hoc sine dubio in eorum cordibus inspiratione diuina, ut eos tanta visionis mysterium non lateret, & quod oculis ostendebatur in solium, animis non esset obscurum, & ser. 4. Præerat huic miraculo gratia Dei, & c. & inferius, quasi exponens secundum sententiam supra citatam, inquit. *Quamuis autem diuina dignationis, & hoc munus, ut cognoscibiles gentibus fieret Natiuitas Saluatoris, ad intelligendum tamen miraculum signi potuerunt Magi etiam de antiquis Balaam prænuntiationibus commoneri.* Idem sentit Fulgentius sermo. de Epiph. & latè Chrysolog. serm. 156. & sequentibus de eodem mysterio, & Augustinus serm. 7. *Hinc stellam, inquit, (sicut intelligitur) admirati, cuius etiam esset, consequenti reuelatione nosse meruerunt, Regis videlicet Iudæorum, eoque nato, cum & hoc eius gratia cognouissent, ad eum adorandum hodie occurrere potuerunt, & optime etiā Chrysostom. hom. 6. in Matth. Qui hoc confirmat, simul cum Augustino supra, quia Magi non venerunt ad Christum sola cogitatione, & ipse regni temporalis: tum quia non sperarent illum futurum temporalem Regem suum, sed gentis alienæ: tum etiam, quia magno periculo se exposuerunt, notum Regem in alieno Regno, & in ciuitate regia, & coram Rege qui tunc regnabat, futurum successorem quærentes. Præterea, quia infantulum adorarunt nulla Regis videntes insignia, cuius gratiam tunc captare non poterant, si tantum homo, & Rex temporalis futurus crederetur, quandoquidem eorum obsequium non agnoscebat, neque etiam apud illius parentes humanam aucupari beneuolentiam, seu adulationem potuerunt, cum eos pauperes, & inopes esse prospicerent. Denique quia ad patriam redeunt nullo spectato temporali præmio. Cognouerunt igitur Christum esse plus quam hominem, & Regem plus quam temporalem: atqui huiusmodi cognitionem sine gratia Spiritus Sancti habere nequiverunt. Eo vel maxime, quod suis muneribus insignem quandam de Christo cognitionem declararunt, ut supra**

Leo Papa

Petr. Ali-

co.

Six. Senen.

Hieronym.

August.

Leo Papa

Greg. Nyss.

Chrysost.

Greg. Papa.

August.

Pet. Chryl.

Numer. 24.

Orig.

Basil.

Isidor.

Hieronym.

Augustin.

Greg. Nyss.

Ambros.

Cicer.

Sueton.

Orosius.

Ægepp.

Visa stella.

interius il-

luminari

Magi.

D. Thom.

Leo Papa.

Fulgen.

Chrysost.

August.

Chrysost.

Fides, & re-

ligio Mago-

rum insignia.

supra ex sanctis Patribus citauimus, & vno verbo A dixit eleganter Fulgentius supra. Attende, quid obtrulerunt, & agnosce, quid crediderunt. Deinde in toto itinere, ac diligentia querendi Christum, & in illa animi constantia, qua de illo Ierosolymis interrogarunt, & in illo gaudio valde magno, quo gauisi sunt, visa iterum stella, ac denique in eo obsequio, quo coram puero in praecepti inuentio prociderunt, eumque adorarunt, insignem animi virtutem, fidem, religionem, atque charitatem ostenderunt. Ergo non est dubium, quin singulari, & excellenti gratia ab Spiritu Sancto fuerint interius praeuerti, & adiuti. Postremo in Euangelio legimus post adoratum Christum accepisse Magos in somniis responsum, *nec redirent ad Herodem*, quid ergo mirum, quod existentes in Oriente diuinum responsum acceperint, B vt Christum adorandum adirent? cognouerunt ergo stellae significationem diuino lumine. Voluit autem Deus non tantum interius eos illuminare: sed etiam sensibili stellae signo ducere: tum quia erant imperfecti, & quasi paruuli in fide: tum etiam, quia haec est suauis diuinæ providentiæ dispositio, vt per ea, quæ vnicuique familiaria sunt, vnumquodque ad se trahat, & moueat. Quia ergo Magi in rerum coelestium, ac stellarum consideratione versabantur, ideo eis per noui syderis illustrationem demonstrari voluit, vt recte D. Tho. art. 5. declarat & art. 3. ad 3. vbi dicit ideo ab Oriente fuisse vocatos, vt significaretur a Christo, cuius nomen Oriens est Zachar. 6. attractos fuisse. Denique Chrysost. hom. 11. in cap. 1. Ioannis, Magos dicit fuisse factos a Christo magistros Iudeorum, & homi. 16. & varijs in Matt. ad Christum loquens, inquit, Ipse aduentu tuo Magos ab Oriente vocasti, & Euangelistas eos ad suam remisisti.

QUESTIO XXXVII.

De legibus circa puerum Iesum obseruatis, in quatuor articulos diuisa.

Einde considerandum est de circumcisione Christi. Et quia circumcisio est quadam profectio legis obseruanda (secundum illud Gal. 5. Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est vniuersæ legis faciendæ) D simul cum hoc querendum est de alijs legalibus circa puerum Iesum obseruatis.

Vnde queruntur quatuor.

- Primo, de eius circumcisione.
- Secundo, de nominis impositione.
- Tertio, de eius oblatione.
- Quarto, de matris purgatione.

ARTICVLVS I.

Utrum Christus debuerit circumcidi.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod Christus non debuerit circumcidi. Veniente enim veritate, cessat figura. Sed circumcisio fuit Abrahamæ præcepta, in signum fœderis, quod erat de semine nascituro, vt patet Genes. 17. Hoc autem fœdus fuit in Christi natiuitate completum. Ergo circumcisio statim cessare debuit.

2. Præterea, Omnis Christi actio nostra est instructio: unde dicitur Ioan. 13. Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Sed nos non debemus circumcidi: secundum illud Gala. 5. Si circumcidimini, Christus vobis nihil proderit. Ergo videtur, quod nec Christus debuerit circumcidi.

3. Præterea, circumcisio est ordinata in remedium originalis peccati. Sed Christus non contraxit originale peccatum: vt ex supra dictis patet. Ergo Christus non debuit circumcidi.

Sed contra est, quod dicitur Luca. 2. Postquam consummati sunt dies octo, vt circumcideretur puer.

Respondeo dicendum, quod pluribus de causis Christus debuit circumcidi. Primo quidem, vt ostendat veritatem carnis humane, contra Manicheum, qui dixit eum habuisse corpus phantasticum, & contra Apollinarium, qui dixit corpus Christi esse diuinitati consubstantiale: & contra Valentinum, qui dixit Christum de celo corpus attulisse. Secundo, vt approbaret circumcisionem, quam olim Deus instituerat. Tertio, vt comprobaret se esse de genere Abrahamæ, qui circumcisionis mandatum acceperat in signum fidei, quam de ipso habuerat. Quarto, vt ludæis excitationem tolleretur ne eum reciperent, si esset in circumcisus. Quinto, vt obediendi virtutem nobis suo commendaret exemplo. Vnde & octaua die circumcisus est, sicut in lege erat præceptum. Sexto, vt quia in similitudinem carnis peccati aduenerat, remedium, quo caro peccati consueuerat mundari, non respiceret. Septimo, vt legis onus in se sustinens, alios a legis onere liberaret, secundum illud Galat. 4. Misit Deus filium suum factum sub lege, vt eos qui sub lege erant, redimeret.

Ad primum ergo dicendum, quod circumcisio per remotionem carnalis pellicule in membro generationis facta significat spoliationem vitiata generationis, à qua quidem venustat: liberamur per passionem Christi. Et ideo veritas huius figure non fuit plene impleta in Christi natiuitate, sed in eius passione, antequam circumcisio suam virtutem & statum habebat. Et ideo deuit Christum ante suam passionem tanquam filium Abrahamæ circumcidi.

Ad secundum dicendum, quod Christus circumcissionem suscepit eo tempore, quo erat sub præcepto. Et ideo sua actio in hoc est nobis imitanda, vt obseruemus ea, quæ sunt nostro tempore in præcepto: quia vnicuique negotio est tempus, & opportunitas, vt dicitur Eccles. 8. Et præterea, vt Origen. dicit, sicut mortui sumus cum illo moriente, & conserueximus Christo resurgenti: ita circumcisi sumus spirituali circumcissione per Christum, & ideo carnali circumcissione non indigemus. Et hoc est, quod Apostolus dicit Coloss. 2. In quo scilicet Christo, circumcisi estis circumcissione non manu facta, in expoliatione corporis carnis, sed in circumcissione Domini nostri Iesu Christi.

Ad tertium dicendum, quod sicut Christus propria voluntate mortem nostram suscepit, quæ est effectus peccati (nullum in se habens peccatum) vt nos a morte liberaret, & spiritualiter nos faceret mori peccato, ita etiam, & circumcissionem, quæ est remedium originalis peccati, suscepit absque hoc, quod haberet originale peccatum, vt nos a legis iugo liberaret, & vt in nobis spirituales circumcissionem efficere: vt scilicet suscipiendo figuram impleteret veritatem.

COMMENTARIVS.

NON inquit D. Thom. de debito præcepti, seu de morali debito ad morum honestatem necessario: sed solum de debito decentiæ, aut congruitatis. Et hoc sensu respondet debuisse, seu decuisse Christum circumcidi. Cuius rei septem rationes affert, non quidem necessarias: sufficientes tamen, supposito mysterio iam facto. Solum in quinta, quæ fundatur in exemplo obedientiæ, obseruandum est, non esse sensum Christum obediisse præcepto circumcissionis, quo obligaretur, & hoc modo dedisse nobis exemplum obedientiæ, sed potius obreueretiam illius legis se illi subdidisse, cum ea non teneretur, & hoc modo exemplum obedientiæ præbuisse.

Argumenta D. Tho. facilia sunt, eorumque doctrinam sequenti disputatione explananda amplius est. Id vero quod Caietan. notat circa solutionem ad secundum, quāquam alienum est ab hoc loco, corrigendum tamen breuiter est. Tractat enim, an liceat nunc vti circumcissione, non vt legali cæremonia, neque ad obser-

Caietan.
Vtus circum-
cisionis or-
mino illicitus
hoc tempore.

104
157 q. 40. v
art. 4. co. Et
4 di. 1. c. q.
2 art. 2 q. 3.
157 q. 60.
cap. 5.